

CONTRA

nr 2 2007 (nr 192 från starten) årgång 33 Pris 25:-

Vilda vänsterpartiet
Iraks ekonomi
Ungern

FRIHETENS RÖST
-för västerländsk demokrati-

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-720 01 45

E-post redax@contra.nu

Internet hemsida <http://www.contra.nu>

Sluten del endast för prenumeranter:

<http://www.contra.nu/prenumerant/oversikt.html>

Användarnamn och lösenord finns endast i den tryckta utgåvan av Contra

Prenumeration

Minst 175, rekommenderat 250 kronor, per år. Inbetalas på plusgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 5682-0392

Finland: Minst 20 euro per år.

Sampo girokonto 800018-70846087.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redaktion: Tommy Hansson och C G Holm

Övriga medarbetare: Benny H. V. Andersson, Karl-Göran Bottwyk, Bertil Häggman, Bertil Lindblom, Fredrik Runebert och David Stavenheim samt Christer Arkefors i Italien, Peter Hartvig i Danmark, Bertil Wedin i Mellersta Östern och Allan C. Brownfeld i USA.

Presslagd 2007-04-18
Strands Tryckeri, Lindsberg 2007

Omslagsbilden denna gång är hämtad från "Terrorns hus" i Budapest. Ett av de många kunskapscentra, minnesmärken och museer som utgör ett växande inslag i de delar av Europa som befriades från kommunismen för 18 år sedan. Se vidare artikeln på sidan 20 i detta nummer.

CONTRA-NYTT

Claes Almgren död

Claes Almgren har avlidit. Claes var medlem av Contras redaktion mellan 1979 och 1988 och var även i övrigt en flitig medhjälpare i kretsen kring Contra. Han blev bara 53 år. Yrkesmässigt var han verksam som lokförare och en särskilt hängiven sådan. Han tyckte att varje dag på jobbet var som att få leka med leksagståget hemma i föräldrahemmet i Uppsala. När tågen inte räckte

till var det gamla amerikanska bilar som gällde. Under senare år engagerade han sig i Antifeministiska Samfundet och var en av Samfundets drivande krafter. Så drivande att samfundets verksamhet har tagit time-out efter Claes död.

"Visitkort" gör reklam för Contra

Med detta nummer av Contra följer ett par "visitkort" som gör reklam för "Veckans Contra", Contras veckoupplaga på nätet. Kortet kan Du använda för att ge vänner och bekanta och kanske sprida i sammanhang där Du tror att det rör sig många intresserade. Du får ett par kort med tidningen, men det går bra att rekvirera fler kostnadsfritt från Contra. Veckans Contra hittar Du på <http://www.contra.nu> och Du kan även abonnera på den som e-post från veckanscontra@contra.nu

Skeptisk mot det "politiskt korrekta"? Politisk satir och omvärldsanalys.

"Veckans Contra" gratis varje vecka
För att prenumerera, skicka tomt mejl till prenumerera@contra.nu

med webbtips, nyheter och sanningar rätt i planeten med Fredrik Runebert, Råttan Rånald, Katten Sampson och andra

Contras vänner

Vi har fått ett bra gensvar på vår tidigare vädjan om ekonomisk stöd till tidningen. Vi har fått in 9 st "Contras vänner" plus flera till som lovat att ställa upp och betala lite längre fram. Några av vännerna har sagt att de ska betala månatligen istället för att betala 5.000:- på en gång. Totalt har Contra fått in ca 65.000 från "Contras vänner". Många har därutöver bidragit med stora eller små belopp. Detta tillsammans innebär att Contras utgivning nu är säkrad för 2007. Dock behöver vi fortsatt stöd för att kunna planera långsiktigt även för kommande år.

Från kommunism till islamofascism

När man i dag betraktar den fruktansvärda effekten av det sovjetiska styret från Andra världskrigets slut och fram till 1991 haft på ekonomi, kultur och befolkningarna i Östeuropa finns det anledning att fråga sig, varför befrielsen dröjde så länge. Hade det varit möjligt att befria de östeuropeiska folken tidigare?

★★★ Frågan ställdes på sin spets redan under den amerikanske presidenten Dwight D. Eisenhower 1953. I början av året hade utrikesminister John Foster Dulles varnat presidenten att "tiden arbetade mot Amerika" (se Tyler Nottberg: *Once and Future Policy Planning: Solarium for Today*, Living History, The Eisenhower Institute, Washington, D.C., tillgänglig på Internet i juni www.eisenhowerinstitute.org).

USA behövde dra en linje för att stoppa Sovjetunionen från att expandera, ett hot mot USA och dess allierade. President Eisenhower medgav att det var en allvarlig fråga, men han ville fatta ett beslut baserat på omfattande information. Resultatet blev att han beordrade övningen Project Solarium. Efter ytterligare samtal med Dulles och säkerhetsrådgivarna organiserade presidenten tre grupper (Team A, Team B och Team C). Team A skulle utgöra det bästa möjliga argumentet för den existerande inneslutningspolitiken (på engelska: *containment policy*) och söka förhindra den sovjetiska expansionen i Europa och minimera risken för ett allomfattande krig. Team B skulle godta inneslutning som en praktisk politik, men vara mindre försiktig beträffande genomförandet. Den skulle anta att vilken sovjetisk eller sovjetstött aggression som helst kunde leda till ett allomfattande krig och riskera massiv amerikansk och västerländsk vedergällning med användande av alla tillgängliga medel.

Team C var ämnad att plädara för *rollback* (tillbakarullning), innebärande en politik syftande till att stoppa och därefter kasta om de sovjetiska ansträngningarna att kontrollera territorium genom Röda arméns närvaro. Detta team hävdade att inneslutningspolitiken var misslyckad. Den hade inget slutspel och gjorde det möjligt för Sovjet att se på amerikanskt

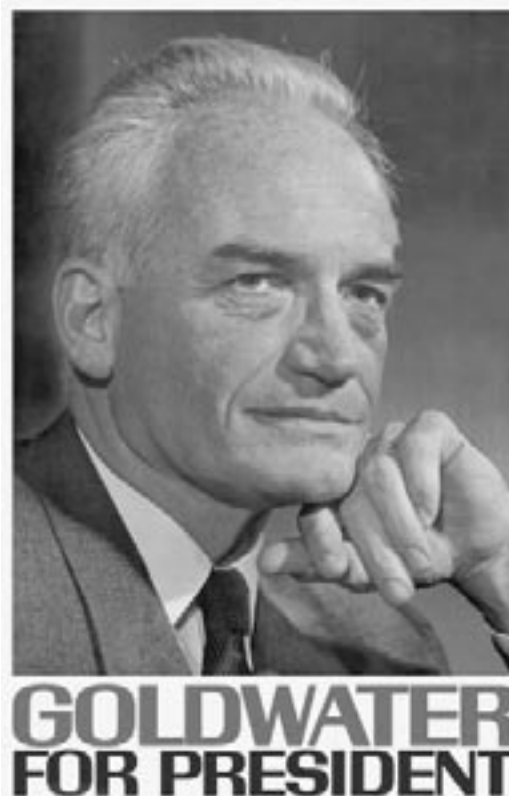
Den så kallade Goldwaterplanen, uppkallad efter senatören och presidentkandidaten Barry Goldwater, lade upp riktlinjerna för hur kommunismen kunde besegras under det Kalla krigets mellanfas.

handlingssätt som motiverad av rädsla och eftergivenhet. Den utgick från att fördelarna med *rollback* var spekulativa. Politiska och militära aktioner, men inte allomfattande krig (exempelvis fördolda aktioner och ekonomiska påtryckningar), skulle vara effektiva i syfte att ta tillbaka regioner från det av Sovjet kontrollerade

theo.hartman@contra.nu

territoriet tills Sovjetunionen slutligen förändrades. Förenta staterna skulle först behöva utöva indirekta påtryckningar på Sovjetunionen genom att engagera satellitstaterna och därefter trycka på själva Sovjetunionen.

Slutresultatet av Solarium blev the Basic National Security Council (NSC 162/2). Det tyska folket fick inte något militärt stöd vid resningen 1953, inte heller det ungerska 1956 eller de tjeckiska och slovakiska folken 1968. Fram till början av 1980-talet, med president Ronald Reagans första administration, fanns det ingen policy för befrielse i Washington. Ett argument var att passiviteten på det militära området bevarade freden. Det kunde ju annars ha blivit ett kärnvapenkrig mellan Förenta staterna och Sovjetunionen, hävdade fredsvivarna.

Under åtminstone hela tiden fram till omkring 1965 fanns det dock både praktiker och teoretiker, som argumenterade för användandet av såväl politisk som militär krigföring för att befria Östeuropa. Denna essä är ett försök att presentera några av förespråkarna för en mer aktiv politik mot Moskva under perioden 1945 till 1965.

Curtis Le May

Redan från år 1948 hade det funnits en amerikansk "övergripande beredskapsplan vid krig" med kodnamnet Halfmoon. Här förespråkades en kraftfull luftoffensiv i syfte att utnyttja atomvapnens destruktiva och psykologiska styrka mot Sovjetunionens krigskapacitet.

År 1949 blev general Curtis LeMay (1906-1990), hjälten från Berlin-blockaden, chef för USAs strategiska bombflyg (Strategic Air Command; SAC). Han gick in för att förvandla SAC till en armada med enorm slagstyrka och absolut tillförlitlighet. I realiteten kom Förenta staterna under en lång rad år att bero huvudsakligen på SAC för sin och västs säkerhet och överlevnad. Kanske var det till nackdel för mer omfattande befrielseoperationer mot Östeuropa till lands. Le May framhöll: "Jag var fast besluten att alla inom SAC

skulle ha inställningen: Vi befinner oss i krig!...så om vi faktiskt skulle gå ut i krig redan nästa dag, eller rentav samma kväll, så skulle vi inte behöva ödsla någon tid på några första känslreaktioner.”

USA måste ha total dominans snarast. Hastigheten var det viktigaste. Hela lagret av bomber skulle fällas i en enda massiv attack. Enligt LeMays plan från 1949 skulle 133 atombomber fällas över 70 sovjetiska städer på några dagar. Enligt gjorda beräkningar skulle 2,7 miljoner ha dött i Sovjet och 40 procent av industrikapaciteten förstörts. Men man var medveten om att detta inte helt skulle besegra motståndaren. Det skulle emellertid vara ett hårt slag. LeMay ville för detta ha en styrka som var så professionell, så stark och så mäktig att det inte skulle behöva bli några militära markoperationer. Det var just markoperationer Moskva planerade som svar på ett amerikanskt kärnvapentillslag.

Man byggde upp de väpnade styrkorna från 2,7 miljoner till 5,7 miljoner man 1955. En anfallsstyrka förbereddes i Sibirien för att slå till mot den amerikanska delstaten Alaska. Sovjet skulle inleda omfattande markoperationer i Europa och Asien och stå som slutlig segrare på grund av landets stora konventionella styrkor.

Det kan här noteras att LeMay var Kommendör av Storkorset av Kungliga Svärdsorden i Sverige.

James Burnham

Genom sin trilogi om det pågående globala kriget ställde den amerikanske filosofiprofessorn James Burnham (1905-1987) under perioden 1945 till 1955 de neokonservativa intellektuella i centrum för debatten om den amerikanska efterkrigsstrategin. De två första av Burnhams böcker i trilogin finns på svenska: *Kampen om världen* (översättning av Dagny Henschen och Hilda Holmberg, Natur & Kultur, Stockholm 1947; originalets titel: *The Struggle for the World*) samt *Kommunismens kommande nederlag*, samma förlag; originalets titel: *The Coming Defeat of Communism*).

Burnham framhävde vikten av att Amerika förde en politik som använde en offensiv politisk-subversiv krigsföring mot det sovjetiska imperiet. Det var bland annat betydelsefullt att se till att Sovjetunionen fick ekonomiska problem (just den politik som Ronald Reagan använde under 1980-talet för att framkalla sovjetisk kollaps). Den tredje boken, som behandlade

Östeuropas befrielse från kommunismen, kom aldrig ut på svenska (*Containment or Liberation?*, 1950). I den sistnämnda boken argumenterade Burnham för en strategi som främst skulle gå ut på att befria Östeuropa, inte skydda Västeuropa.

Böckerna behandlade bland annat den politiska krigsföringens stora roll (*political warfare*) i den globala kampen mot kommunismen. Den borde bestå av politiska, ekonomiska och kulturella komponenter förutom den militära komponenten. Burnham var starkt påverkad av den brittiske geopolitikern sir Halford Mackinder. Under en tid var Burnham anställd vid det amerikanska utrikesdepartementet. Senare var han utrikespolitisk kommentator vid tidskriften *National Review*.

Som nämnts ovan hade Burnham i början av det Kalla kriget stöd av utrikesminister John Foster Dulles men också av George F. Kennan, som föreslog ett ambitiöst amerikanskt program för organiserad politisk krigsföring (inklusive sabotage och subversiva operationer, informationskrigföring och hjälp till motståndsrörelserna bakom järnridån).

Melvin J. Lasky

Lasky (född 1920 i New York och död i Berlin 2004) blev en av de viktigaste rösterna i väst för aktiv kamp mot kommunismen i Europa och en förespråkare för Östeuropas snara befrielse från kommunismen. Berlinblockaden 1948 gjorde det möjligt för Lasky att grunda tidskriften *Der Monat* (1948-1971) som blandade politik, kultur och symposier. Tidskriftens linje var ett kallt kulturkrig mot kommunismen och Sovjetunionen. 1958 lämnade Lasky *Der Monat* för att efterträda Irving Kristol (en ledande neokonservativ) som chefredaktör för tidskriften *Encounter* (1953-1991) i London. Kristol återvände till New York. Den nye chefredaktören hade 1957 utgivit en bok om den ungerska revolutionen 1956 (*Ungarische Revolution*), och 1977 utkom hans magnum opus *Utopie und Revolution*.

Encounter skrev bland andra Thomas Mann, T.S. Eliot, Albert Camus, George Orwell, Alexander Solzjenitsyn, Boris Pasternak, William Faulkner och Arthur Koestler.

William S. Schlam

Österrikaren Schlam föddes 1904 i Galizien. Först kommunist tvingades Schlam 1933 fly först till Tjeckoslovakien. Hans

bok *Die Diktatur der Lüge* (1937) var en uppgörelse med Stalin med anledning av Moskva-processerna. Schlam flyttade till USA och skrev i *National Review*, för att senare verka i Tyskland. 1960 gjorde Schlam en uppmärksam föreläsning vid tyska universitet, då han förordade en offensiv politik mot Sovjetunionen inbegripande ett eventuellt angreppskrig mot Moskva-tyranniet. Han hade redan 1944 blivit amerikansk medborgare. Efter föreläsningen publicerade han boken *Die Grenzen des Wunders*, som sålde i omkring 100 000 exemplar och väckte en häftig debatt. Han skrev också för den stora dagstidningen *Die Welt*. En samling med artiklar gavs ut 1977 (*Zorn und Gelächter: Zeitgeschichte aus spitzer Feder*).

Det har hävdats att Schlam vid ett tillfälle förordade ett preventivslag mot Sovjet, även om det skulle kosta 200 miljoner döda. Motståndet i Tyskland mot planer som förordades av Gaitskill, Kennan och Rapacki var starkt. ”Hellre röd än död” var en ledande riktlinje inom opinionen:

”...die von der trügerischen Hoffnung ausging, dass ein entscheidener Schritt in Richtung Wiedervereinigung getan wäre, wenn die Bundesrepublik die Wehrpflicht aufgabe, auf Atomwaffenträger verzichte und bereit sei, aus dem Bündnis [NATO] auszuscheiden” (citerat ur Franz Josef Strauss memoarer, 1989).

Eftersom Sovjet ville förstöra den västliga världen, var det enligt Schlam viktigt att USA och Tyskland förenades i en allians för att göra motstånd.

Goldwaterplanen

Det har länge efter Sovjetunionens kollaps 1991 hävdats att inneslutningspolitiken var det enda rätta efter Andra världskriget. Den säkrade freden och förhindrade ett storkrig. Alltför litet hänsyn har dock tagits till att det sovjetiska tyranniet tilläts undertrycka de östeuropeiska folken i över 40 år efter Andra världskriget. Det hade katastrofala följder för Estlands, Lettlands, Litauens, Polens, Slovakiens, Tjeckiens, Ungerns, Rumäniens, Albanien och Bulgariens folk och för de tyskar, som bodde i Östtyskland.

Det behövs nu en forskning, som undersöker mer i detalj det höga pris dessa folk tvingades betala för inneslutning i relation till alternativet: ett befrielsekrig. Förräderiet i Jalta har studerats i detalj. Nu finns det ett behov att noga undersöka följderna av att till exempel inte senator

Barry Goldwaters politik från 1964 följdes. Här återges delvis hur den formulerades av senatoren i boken *Konservatismens ansvar* (1964), den svenska versionen av *The Conscience of a Conservative*:

”Det ligger nära till hands att lägga skulden för Amerikas motgångar på Sovjets förvärv av atomvapen. Detta är självbedrägeri. Rötan fanns redan där, vår vacklande position kunde iakttas långt innan kommunisterna sprängde sin första atombomb. Redan i början av 1950-talet, då Amerika fortfarande ägde obestridd överlägsenhet i fråga om kärnvapen, stod det klart, att vi höll på att förlora det Kalla kriget. I mina valtal 1952, varnade jag gång på gång mina landsmän i Arizona: ’Den amerikanska utrikespolitiken har på sju korta år fört oss från en obestridd maktställning till randen av en tänkbar katastrof... Visst är freden det rätta målet för amerikansk utrikespolitik – så länge man är på det klara med att vi kräver något mera än fred... en godtagbar fred måste vila på seger över kommunismen.”

Senator Goldwater förordade att det diplomatiska erkännandet av Sovjet skulle tas tillbaka, vilket skulle ge nytt mod åt de av kommunismen förslavade folken. En utrikespolitik i tio punkter förordades (här delvis återgiven):

”Målet är inte att föra krig mot kommunismen, utan att vinna det. Vår strategi måste i första hand vara offensiv till sin natur.

–Vi bör eftersträva och behålla militär överlägsenhet... För detta ändamål borde vi göra varje ansträngning för att uppnå avgörande överlägsenhet i fråga om små... kärnvapen.

–Vi måste göra Amerika ekonomiskt starkt.

–I allt samröre med främmande nationer måste vi bete oss som en stormakt.

–Amerikansk utrikeshjälp borde bara förmedlas till vänligt inställda, antikommunistiska länder, som är villiga att förena sig med oss i kampen för frihet.

–Vi borde uppmuntra de förslavade folken till revolt mot sina kommunistiska härskare. Denna politik måste fullföljas med försiktighet och omsorg, likaväl som med mod... Frihetskämparna måste förstå, att tid och plats och medel för upprop till motstånd måste bestämmas med hänsyn till en världsomfattande strategi. För detta ändamål borde vi upprätta nära förbindelser med ledarna för underjordiska rörelser bakom järnridån, i det att vi utrustar dem med

Jihadismen har ersatt kommunismen som globalt hot mot civilisationen. Men i Ryssland finns det relikter av kommunismen – här en anhängare av Nationalbolsjeviskiska Partiet – som förenar det gamla och nya hotet.

tryckpressar, radioapparater, vapen och instruktörer; all utrustning som erfordras för en fullständig motståndsrörelse.

–Vi borde uppmuntra vänligt sinnade folk som har medlen och viljan, att vidtaga offensiva operationer för att återvinna sina hemländer. Skulle till exempel en revolt inträffa i det kommunistiska Kina, borde vi uppmuntra och stödja gerillaoperationer av det fria Kina på fastlandet. Om situationen utvecklades gynnsamt, borde vi uppmuntra Sydkorea och Sydvietnam att förena sig med det i en gemensam ansträngning att befria Asiens förslavade folk.

–Vi måste själva vara beredda att vidtaga militära åtgärder mot sårbara kommunistiska regimer. Antag att en större resning inträffar i Östeuropa, såsom hände i Budapest. I en dylik situation bör vi framlägga ett ultimatum till Kreml, som förbjuder en sovjetisk inblandning. Vi bör vara redo, om detta ultimatum blir tillbakavisat, att förflytta en mycket rörlig brandkårsstyrka, försedd med kärnvapen, till scenen för upproret. Vårt mål skulle vara att ställa Sovjet mot en överlägsen styrka i upprorets omedelbara närhet och framtvunga Sovjets reträtt. Om Moskva tillgrepp långdistansbombare och robotar, skulle svaret bli en total förstörelse av Sovjetunionen eller acceptera ett lokalt nederlag. Om vi hade haft viljan och ägt medlen för en sådan politik, hade den

ungerska revolutionen räddats.

Det är en hård lösning... En sådan politik inbegriper krigsrisk. Varje politik som framgångsrikt kommer kommunisternas förhoppningar om världsherravälde på skam, medför att Kreml föredrar att förlora i ett sista desperat stormanlopp. Min hårda lösning erkänner att krig kan vara priset för vår frihet.”

Den judiska familjen Goldwater kom 1852 till USA från Konin i Polen.

Islamofascismen

Det demokratiska partiet i USA och demokratiska presidenter tog stora risker med fredlig samlevnad under Lyndon Johnson och Jimmy Carter. Sovjet tilläts upprusta och bli militärt starkare än USA. De riskerna hade kunnat undvikas, om det republikanska partiets linje hade följts redan från 1950-talet. Det blev till slut president Ronald Reagan som genom en fast politik tvingade Kreml till kapitulation. Det sovjetiska tyranniet imploderade. En amerikansk brandkårsstyrka i Europa, utrustad med taktiska kärnvapen, hade kunnat stoppa sovjetiska försök att slå ner uppror av de förslavade folken i Östeuropa.

Kreml visste också att ett konventionellt angrepp i Europa hade stoppats av ett massivt atomslag från USA. Det kan knappast råda någon tvekan om att Sovjet inför detta hot hade slagit till reträtt. De undertryckta folken i Östeuropa borde ha uppmontrats att resa sig. Men upproren måste vara ett led i en världsomspännande strategi för att besegra det sovjetiska tyranniet. De antikommunistiska motståndsrörelserna hade samarbetat med den amerikanska brandkårsstyrkan i Europa. Koordinerade folkresningar, en amerikansk styrka som hotade att ingripa mot sovjetiska försök att slå ner upproren med militärt våld och, i bakgrunden, hotet av ett massivt atomslag mot det sovjetiska tyranniet. Detta hade kunnat leda till befrielse långt före 1991 och besparat de östeuropeiska folken det svåra och utdragna lidandet under sovjetiskt förtryck och ockupation.

När civilisationen i Väst på nytt hotas av en imperialistisk rörelse, denna gång den islamofascistiska jihadismen och regimen i Teheran, kan man bara hoppas att de amerikanska väljarna i presidentvalet som förestår 2008 inte glömmer bort de risker som demokraterna utsatte USA och dess allierade för under perioderna 1964-1968 och 1976-1980, men också under 1940- och 1950-talen.

Kriget i Tjetjenien fortsätter skörda offer

Kriget i Tjetjenien inleddes i början av 1990-talet men fortsätter att spela en central roll i Rysslands inrikes- och utrikespolitik, även om kriget officiellt är slut. Att rikta alltför långtgående kritik mot de ryska styrkornas agerande i Tjetjenien kan medföra en ond, bråd död för självständigt verkande medieaktörer vilket exempler Aleksander Litvinenko och Anna Politkovskaja visar. Vera Efron har skrivit en detaljerad historik över Rysslands krig.

*** Samtidigt som Putins Ryssland trakasserar och hotar den närmaste omvärlden och klämmer åt alla tendenser till oliktankande i det egna landet, rullar det tröstlösa kriget i Tjetjenien vidare. Få i omvärlden tycks bry sig om det som nu händer. En som brydde sig var den mördade ryska journalisten Anna Politkovskaja, som skrivit om såväl kriget i Tjetjenien som om Putins Ryssland. Politkovskaja valde framförallt att ta den enskilda människans parti. En annan kvinnlig skribent med rysk bakgrund som behandlat den tjetjenska konflikten är den i Sverige bosatta Vera Efron, som publicerat boken *Kriget i Tjetjenien* (Bokförlaget Efron & Dotter 2006, 310 sidor).

Jeltsin gav signalen

Efron presenterar en överskådlig och samtidigt detaljrik bild av de krigiska förvecklingarna i Tjetjenien, som under sovjettiden ingick som en autonom republik i Ryska federativa republiken. Signalen till de tjetjenska självständighetssträvandena gav Boris Jeltsin 1991, då han som nyvald president i Ryska federativa republiken uppmånade de gamla autonoma republikerna att "Ta så mycket frihet ni bara orkar svälja!" Många av de så kallade autonoma republikerna valde då att förklara sig självständiga och oberoende, men det var bara Tjetjenien som verkligen ansträngde sig för att förverkliga sina planer.

De medvetna tjetjenska självständighetssträvandena inleddes på sluttampen av Michail Gorbatsjovs era som sovjetisk härskare. I augusti 1991 försökte ett gäng

Vera Efrons bok om kriget i Tjetjenien innehåller inte minst ett rikt bildmaterial.

missnöjda stalinister stöta Gorbatsjov medan denne var på semester i Fors på Krimhalvön. "Kuppförsöket mot Gorbatsjov blev en katalysator som spred konflikter och lokala kupper över hela det forna Sovjetunionen på ett explosionsartat sätt", konstaterar Efron (sidan 28). Tjetjenien var inget undantag, och den mest betydande självständighetskampen var inledningsvis officeren i flygvapnet, Dzjochar Musajevitj Dudajev, som sedan 1990 var ordförande i oppositionspartiet OKTjN. Han hade senast tjänstgjort i Estland. De oppositionella var missnöjda med Doku Zavgajevs, ordförande i Högsta Sovjet i Tjetjeno-Ingusjien, sätt att hantera den uppkomna situationen.

8-9 juni 1991 förklarade Dudajev på OKTjNs andra partikongress Tjetjenska

tommy.hansson@contra.nu

republiken som oberoende från Sovjetunionen och Ryska federationen, en enligt Efron "djärv utmaning som tyvärr förbisågs av både Sovjetunionens ledare Gorbatsjov och Ryska federationens president Boris Jeltsin" (sidan 26). Dudajev lyckades i rask takt skaffa fram vapen och annan behövlig militärmaterial till en oberoende tjetjensk armé. Det var medan han gjorde detta, bland annat genom att konfiskera vapenförråd på regementen, som det misslyckade kuppförsöket i Moskva skedde.

Stark Dudajev

Dudajev skaffade sig efter hand en allt starkare maktposition i Tjetjenien, inte minst därför att Jeltsin föredrog honom som ledare i Tjetjenien framför kommunisten Zavgajev. Denne tvingades avgå under kuppattade former då Dudajev utlyste nyval till parlamentet. Konflikten mellan kommunistorienterade styrkor och Dudajevs styrkor fortsatte dock, samtidigt som brottslighet och laglöshet grep omkring sig. Moskva bestämde sig för att stödja upprorsmännens strävan att upplösa Tjetjeno-Ingusjiens Högsta Sovjet med hjälp av församlingens talman, Ruslan Chasbulatov. Snart upplöstes också det tjetjenska KGB efter en väpnad attack ledd av Dudajev. Även utrikesdepartementet attackerades.

Moskva fick kalla fötter i takt med att situationen i Tjetjenien urartade. Den ryska ledningen föreslog att Högsta Sovjets auktoritet skulle återupprättas, att "alla olagligt beväpnade styrkor skall lämna in sina vapen" och att val till Högsta Sovjet skulle förberedas. Dudajev och OKTjN sparkade nu bakut och utlyste mobilisering av alla män mellan 15 och 55 år och manade till "försvar av fosterlandet". Märkligt nog förhöll sig Moskva passivt. Den 27 oktober 1991 valdes Dudajev till president i Tjetjenska republiken med 85 procent av de avgivna rösterna.

Så kan upprinnelsen till alla de efterföljande konflikterna i Tjetjenien beskrivas.

Läget förvärrades

Efterhand förvärrades läget i Tjetjenien, icke minst till följd av Dudajevs misslyckade ekonomiska politik och separatistiska planer vilket ledde till att oppositionen växte. Stridigheter uppkom. Den 31 mars 1992 genomfördes ett försök till statskupp i huvudstaden Groznyj vilken enkelt slogs ner. Dudajev hade därmed stärkt sin ställning vilket också föranledde Moskva att backa upp honom i stabiliserande syfte. Någon högre grad av "stabilitet" skulle dock inte inträffa, i Tjetjenien lika litet som i många andra delar av det kollapsade Sovjetunionen, där kriminalitet och laglöshet snabbt spred sig i det vakuum som uppstått efter sovjetmaktens nedmontering.

Den 27 maj 1994 inträffade ett av de första gisslandramerna, då fyra tjetjenska

terrorister kapade en buss i det ryska Stavropol-distriktet som gränsar till Tjetjenien och tog de 35 passagerarna som gisslan. Kravet var 10 miljoner dollar och en helikopter för att flyga till Tjetjenien. Kraven uppfylldes, gisslan släpptes och terroristerna kom undan. Händelsen sporrade givetvis andra tjetjenska terrorister, och kapnings- och gisslandramerna avlöste varandra. Varje gång fick terroristerna igenom sina krav. Det rörde sig här av allt att döma om rent kriminell, inte politisk, verksamhet.

I december 1994 bedömde president Jeltsin och hans regering läget i Tjetjenien så allvarligt att man beslöt sätta in trupper. Därmed hade det första kriget i Tjetjenien officiellt börjat. Uppenbarligen betraktade Moskva inte Tjetjenien som en egen stat utan som en bråkig delrepublik som skulle näpsas med alla medel. Så här skriver Vera Efron (sidan 109): "Varför behövde man sätta stopp för oroligheterna i Tjetjenska republiken? Svaret är oljan, men inte oljan i Tjetjenien för där fanns inga stora fyndigheter, men däremot i Kaspiska havet. Naturen har ordnat det så att under Kaspiska havet finns ytterligare ett hav. Men det är inte vatten som fyller detta underjordiska hav utan olja och gas. Fyndigheterna är verkligen stora och anses vara större än de i Persiska viken och de största ligger i Azerbajdzjan på den västra kusten och i Kazakstan på östra sidan."

Följaktligen måste Tjetjenien hållas inom Ryssland och proryska grupper inom Tjetjenien understödjas. Det innebar att ryssarna, efter en hel del vinglande fram och tillbaka, nu övergick till att bekämpa separatistledaren Dudajev.

Nytt moment: terrorn

Det visade sig dock snart att de ryska styrkorna var betydligt sämre förberedda och motiverade än Dudajevs styrkor; Dudajev hade dessutom försänkningar djupt inne i de ryska kommandorummen och hade inga svårigheter att i förtid få reda på vad som planerades i Moskva. Ett stort slag kring Groznyj slutade dock med att den tjetjenska armén förlorade 7000 man i stuptade mot 1426 ryssar. Dudajev hade dock lyckats föra ut större delen av sin armé från huvudstaden och därefter omgruppera den. I juni 1995 undertecknades ett fredsavtal.

Den 14 juli 1995 inträdde ett nytt moment i den tjetjenska krigföringen: terrorn. En grupp tjetjenska styrkor som anfallit den ryska staden Budjonovsk tog ett helt

förlösningssjukhus som gisslan. Ledare för terrorattacken var Basajev Sjamil, som agerat utan Dudajevs vetskap. När ryska militärstyrkor stormade sjukhuset uppgav ryska media att 129 personer dött och 415 sårats. Liknande terrorattacker skulle sedan svepa över Ryssland. Den 17 december 1995 hölls så ett nytt presidentval i Tjetjenien under Moskvas överinseende med påföljd att "Moskvas man", Doku Zavgaev, valdes med stor majoritet. Eftersom Dudajev inte hade för avsikt att ge upp eller lägga ner vapnen fortsatte striderna.

Den 22 augusti 1996 lyckades den ryske generalen Alexander Lebed få till stånd ett fredsavtal med den tjetjenske ledaren Aslan Maschadov i Chasavjurt varefter de ryska militären packade ihop och lämnade Tjetjenien. "Kriget var slut", skriver Efron (sidan 199). "Det var slut officiellt, på papperet, men striderna fortsatte. De tjetjenska befälarna i fält tänkte inte lägga ner vapnen och underställa sig Maschadovs regering, som redan från början gjort sig löjlig i deras ögon genom att skriva under ett fredsavtal med ryssarna." Ett nytt presidentval hölls 1997, och nu blev ryssarnas nya gunstling, Maschadov, president. Maschadov kom från en anrik tjetjensk klan och sågs som adelsman. Dudajev hade å sin sida dödat vid en raketattck 1996. Sjamil Basajev tänkte dock inte ge upp utan organiserade en motståndsrörelse som grundade sig på den extrema islamiska gren som kallas wahhabismen med ursprung i Saudiarabien.

Nya offer

Striderna fortsatte alltså med oförminskad styrka, och inte bara det – våldet trappades stegvis upp, och tortyr kom att användas ymnigt av såväl ryssar som tjetjener. Efron (sidan 224) hänvisar till den tjetjenske hälsovårdsministern Umar Chanbijejev, som sammanställt en systematisk beskrivning av terrormetoder som använts under Tjetjeniens krig: "1. Psykisk tortyr – individuell; i grupp; 2. Fysisk tortyr – individuell; i grupp. 3. Tortyr i syfte att förstöra människans reproduktionsförmåga. 4. Tortyr till döds." Slagen blev extra blodiga genom att inga av de stridande ville riskera att hamna i fångenskap för att därigenom bli utsatta för tortyr.

En av de värsta händelserna under den fortgående Tjetjenien-konflikten var terroristaktionen mot Skola No 1 i Beslan, Nordossetien under den första skoldagen, den 1 september 2004 då alla som befann sig på skolan – barn, föräldrar, lärare – togs

som gisslan i en aktion som beordrats av Sjamil Basajev. När dramat var över den 7 september beräknades 330 personer, inklusive 186 barn, ha dödat. 30 av de cirka 50 terroristerna som medverkade dog vid militärens stormning. Tio elitsoldater stupade. Beslandramat var det tredje stora terrorattentatet: i Budjonovsk 1995 dog drygt 100 människor och i samband med ett gisslandrama vid en teater i Moskva 2002 dog 129 människor sedan militären släppt in gas i teaterbyggnaden.

Konflikten i Tjetjenien fortsätter på en lägre nivå men med nya offer. Ett av de mest prominenta offren var den tjetjenske presidenten (2001-2004) Achmad Kadyrov som dog i ett terroristattentat på Dynamostadion den 9 maj 2004 under firandet av Segerdagen. Så här i början av 2007 fortsätter Tjetjenien att spela en huvudroll i rysk utrikes- och inrikespolitik. Anna Politkovskaja, som ägnade mycket tid och kraft åt att kartlägga Rysslands agerande i Tjetjenien, fick plikta med sitt liv då hon sköts ner i hemmet i oktober 2006.

Napoleons skuggor

★ Historien kastar långa skuggor, sägs det. Detta blir tydligt om vi ser på exemplet Napoleonkrigen i Europa i början av 1800-talet. Den franske kejsarens målsättning med det katastrofala fälttåget mot Ryssland 1812 var att "driva tillbaka barbarerna mot norr". Så blev det emellertid inte alls.

Det är som Adam Zamoyski skriver i sin prisade bok *1812: Napoleons marsch mot Moskva* (Fahrenheit 2006): "Hans eget nederlag och Frankrikes fall som stormakt som blev resultatet hade banat väg för Rysslands och Preussens överhöghet. De utnyttjade den till att vidmakthålla ett status quo som hämmade den sociala, nationella och religiösa frigörelsen, den ekonomiska företagsamheten och den politiska utvecklingen i Centraleuropa och gav upphov till militanta nationalistiska rörelser och spänningar som ledde till revolution och omvälvningar under 1900-talets båda första decennier och närde de ideologier som krävde tiotals miljoner liv under de tredje, fjärde och femte decennierna."

Skräckväldet i Saddam Husseins Irak

Den amerikanske författarinnan Jean Sasson har skrivit boken "Mayada – dotter av Irak", utgiven 2003, som handlar om den irakiska kvinnan Mayada al-Askaris öden under Saddam Husseins tid vid makten. Det är en viktig läsning för den som vill balansera den snedvridning media utsätter oss för. När man talar om anarkin och kaoset i Irak bör man väga detta mot hur det såg ut före ockupationen av Irak. Jean Sasson erbjuder läsaren en omfattande, men mycket intim, beskrivning av Saddam Husseins Irak. Boken är också en viktig läsning för den som utsatts för omfattande feministisk retorik om hur de osynliga strukturerna skapar stora orättvisor såsom att kvinnor jobbar mer deltid än män i Sverige. Sasson visar att det existerar verkliga kvinnoproblem i världen.

Mayada al-Askari kommer från en högt uppsatt familj som till en början hade kontakter med ledande företrädare i Saddams regim. Dessa kontakter utnyttjade al-Askari för att rädda grannar och vänner från att bli fängslade och torterade. Men det var inte förrän al-Askari själv blev arresterad som hon förstod hela dimensionen av den förtryckarstat som Saddam Hussein och det socialistiska Baathpartiet hade skapat. De kvinnor hon träffade i cell 52 i Baladiyah-fängelset hade haft det mycket svårare än al-Askari eftersom de inte kom från en ansedd familj och inte hade kontakter som kunde hjälpa dem att undvika säkerhetspolisens terror. Men trots detta faktum var dessa kvinnor, av al-Askari

kallade skuggkvinnor, inte avogt inställda till henne utan genuint intresserade av det al-Askari varit med om.

Innan al-Askari arresterades för att ha tryckt och spridit regeringsfientliga flygblad, något hon var oskyldig till, hade hon arbetat som tolk, författare, journalist och drivit ett tryckeri. al-Askaris släkt hade under det brittiska mandatet och efter Iraks formella självständighet 1932 haft mycket inflytande på utvecklingen. Hennes farfar

fredrik.runebert@contra.nu

Jafar al-Askari var en känd politiker och försvarsminister i Prins Faysals regering, som sedermera mördades för en kuppmakers räkning. Hennes morfar Sati al-Husri var utbildningsrådgivare i samma regering och en känd förespråkare för panarabismen. Till och med Saddam Hussein hyste respekt för al-Husris idéer om panarabism och egenmakt via utbildning. Men när det kom till kritan vägrade släktskapet med al-Husri lätt trots att Mayada al-Askari tidigare fått tre utmärkelser som skribent av självaste Saddam Hussein.

Den tortyr som beskrivs i boken är outhärdlig. Exempel på hemska handlingar är elchocker via öronsnibbarna och tårna, och även andra kroppsdelar såsom bröstvårtorna, utdragning av tänder, utdragning av naglar för att därefter ge elchocker där naglarna en gång satt, upphängning i taket med huvudet nedåt, piskning, cigarettbränning, lemlästning, sparkar och slag samt våldtäkter. En kvinna utsattes för en lågintensiv men mycket lång elchock ståendes i ett vattenkar. Hon kom senare att andas ut rök och hennes cellkamrater trodde att hon var stekt på insidan. I regel blev en kvinna torterad varje natt och efter varje tortyr fick de övriga kvinnorna i cellen vårda den torterade kvinnan eller de torterade kvinnorna ömt och försiktigt med mycket knappa resurser. Maten bestod främst av

vatten och linser och möjligt bröd. En stark solidaritet mellan kvinnorna växte fram under dessa hemska omständigheter.

Jämför dessa förhållanden med Abu Ghraib där ett fåtal amerikanska soldater kränkte irakiska fångar. Det som hände i Abu Ghraib är fruktansvärt och det tyckte även den amerikanska militärdomstolen och president George W. Bush. Men vart kunde dessa irakiska kvinnor vända sig? Att likställa amerikanernas enstaka övertramp, där rättsstaten har som regel att pröva skuld eller oskuld med Saddam Husseins systematiska förtryck utan något som helst fungerande rättssystem är relativism i dess värsta skepnad.

De som satt i fängelse under Saddam Husseins år vid makten var oftast oskyldiga och var de skyldiga var de oftast politiska fångar som protesterade mot orättvisor. Det hände också att de som klagade på utebliven tömning av sopor arresterades för att ha riktat "trivial kritik" mot den irakiska regimen. De flesta anklagelserna handlade dock om förräderi och spioneri. En vanlig metod för irakiska toptjänstemän att bli av med rivaler var att anklaga och sätta dit sina konkurrenter för att ha konspirerat mot Saddam Hussein. Han var så paranoid att ingen i Irak kunde känna sig trygg. Det påminner om Stalins skräckväldet om än inte lika omfattande och intensivt. Det är ingen slump att Hussein hade Stalin som förebild.

En brist med boken är att den slutar när amerikanerna och dess allierade befriar Irak. Läsaren får veta hur glada al-Askaris familj, som slutligen lyckades ta sig till Jordanien, och vänner blev när Saddams styret äntligen var slut. Men hur ser irakierna på situationen idag. I Sveriges television och andra media rapporteras det om en studie från BBC/ABC/USA Today som visar att nästan hälften av irakierna tyckte att det var bättre under Saddam och något färre tvärtom. Problemet är bara att en mer nyligen genomförd och omfattande studie från Opinion Research Business med

fler respondenter kommer fram till något helt annat. Där anser 49 % av irakierna att det är bättre nu än när Saddam Hussein var vid makten. Motsvarande siffra för Saddam är 26 %. Orsaken är troligen att nu finns det något att kämpa för, ett mål som är uppnåeligt till skillnad från det mycket hårda, men stabila, förtryck som Saddam stod för.

Boken ger också en bra bakgrund till varför det är så svårt att få ordning och stabilitet i Irak. Att det inte finns någon tradition av etablerad demokrati är välkänt och att det finns tre grupper som strider om makten; kurder, shia-muslimer och sunni-muslimer, är väl numera inget okänt. Men den som hade studerat historien bättre hade kunnat se att samma krishärd väntade i Irak som i Jugoslavien efter att kommunismens "stabilitet" föll samman som ett korthus. För redan inför och efter självständigheten 1932 fanns det spänningar mellan de olika grupperingarna i Irak. Efter första världskriget föll det 400-åriga Osmanska riket samman och segrarmakterna Storbritannien och Frankrike övertog makten i mellanöstern. När mellanöstern skulle befrias från yttre makter (kolonialmakter om man så vill) begicks samma misstag som i Afrika där gränserna drogs utan någon hänsyn till de olika folkgrupperna eller de religiösa grupperingarna i området.

Till saken hör också att ledarna för det osmanska riket var sunniter och att de därför utsåg sunniter till ledare i Irak som är ett område med en shiitisk majoritet. Därmed kan man säga att det var osmanerna som lade grunden till de spänningar som vi ser idag. Sasson skriver: "När Osmanska riket så småningom gick under flammade de bittra motsättningarna upp, och det är samma destabiliserande krafter som är verksamma i landet än idag." (s.17)

Sasson skriver också: "När britterna ockuperade Irak efter kriget hade de stora svårigheter att pacificera irakiska stammar som gick till angrepp mot deras soldater. För att blidka irakierna beslöt britterna att

inrätta en monarki under brittisk förvaltning." (s. 32). Winston Churchill bestämde då att prins Faysal, som aldrig tidigare hade satt sin fot i Irak men vars far tidigare hade styrt Mekka och Medina, skulle utses till kung. Faysal tog då som tidigare nämnts hjälp av al-Askaris morfar och farfar för att bygga upp landet. Detta arrangemang väcker dock misstro om att Irak styrdes av Storbritannien, men ett exempel på att så inte var fallet är al-Husri som var väldigt noga med att Storbritannien inte skulle få beslagta irakisk egendom.

Tyvärr kom Irak aldrig att stabiliseras efter att al-Askaris farfar Jafar mördades i en statskupp. 1963 gjorde Baathpartiet sin första statskupp, men den störtades innan årets slut. Nästa statskupp kom 1968 och blev mycket långvarig. Till en början med Ahmad Hasan al-Bakr som president och sedan Saddam Hussein.

Angående de alltid aktuella kvinnofrågorna är det intressant att notera att Saddam Husseins fru Sajida var minst lika grym som sin man. Hon skrek åt och förödmjukade tjänarna i huset, hon var så girig att hon kunde beslagta andra människors juveler och pengar vilket ofta ledde till att familjerna tvingades svälta istället för att få pengar till mat genom att sälja sina ägodelar. Hon var inte heller främmande för att gillra fällor åt människor så att de dömdes till döden i det samhälle som helt saknade rättssäkerhet.

"Mayada – Iraks dotter" är klart läsvärd och berättartekniken är intressant. Hon låter många kvinnoöden beskrivas via samtal mellan Mayada och skuggkvinnorna. Man får också en bakgrund till arresteringen via de samtal som förs i den lilla cellen i Bala-dyat-fängelset samt genom Mayadas egna tankar. Författaren binder ihop historierna väl vilket också kan ses som en nackdel eftersom de kvinnoöden som man får läsa om är tillräckligt dramatiska utan att man behöver några dramatiska effekter från författaren själv.

Mars blir varmare – trots att marsianerna inte sprider koldioxid i atmosfären

Två färskra rapporter ifrågasätter rejält att den ökande temperaturen på jorden beror på mänsklig aktivitet. Det finns en annan betydelsefull faktor: Solen. Den ena rapporten kommer från National Geographic News och säger: "Samtidig uppvärmning av Jorden och Mars indikerar att vår planets höjda temperatur under den senaste tiden har en naturlig – och inte människoskapad – orsak. Detta enligt en ny kontroversiell vetenskaplig teori." Data från NASAs Mars Global Surveyor och Odyssey under 2005 avslöjade att koldioxidhättorna vid Mars poler har krympt under de tre senaste somrarna. Habibullo Abdussamatov, chef för Pulkovo-Observatoriet i Ryssland, säger att ishättornas krympning visar att den pågående uppvärmningen på Jorden förorsakas av solen.: "Den långsiktiga ökningen av solens strålningsverkan värmer upp både Jorden och Mars. Växthusgaser skapade av människan har bara gett ett litet bidrag till uppvärmningen på Jorden under de senaste åren, men den kan på inget sätt konkurrera med verkan av ökningen av solstrålningen."

Den andra rapporten presenterar en mekanism som kan förklara solstrålningens effekt – variationer i solens magnetfält. Rapporten är sammanställd vid Danmarks Nationella Rymdcentrum och hävdar att Jordens klimat kraftigt påverkas av kosmisk strålning som härstammar från exploderande stjärnor i Vintergatan. Låga strålnivåer kombinerade med moln kyler ner planeten, medan högre strålningsnivåer leder till högre temperaturer.

Den kosmiska strålningens intensitet varierar på grund av variationer i solens magnetism och därmed dess förmåga att påverka strålningen innan den når jorden, hävdar forskaren Henrik Svensmark. Strålningen nådde minimum under "Lilla istiden" för 300 år sedan, enligt Svensmark och påverkas enligt andra forskare av Vintergatans spiralarmar.

Iraks ekonomi på väg uppåt!

Säkerhetsläget lämnar mycket övrigt att önska. Men i det våldsdrabbade landet får ekonomin fart. Främst i de kurdiska delarna av landet, men också i de arabiska delarna av Irak växer ekonomin så att det knakar.

Trots att säkerhetsläget är uselt finns det goda nyheter från Irak. Ekonomin går som tåget! Förra året ökade BNP med 13 procent och 2005 var ökningen 17 procent.

Det är många sektorer i den irakiska ekonomin som frodas, även vid sidan av oljan. Generöst bistånd från omvärlden kombinerat med transfereringar hem från irakier i exil och en successivt växande oljeproduktion bidrar tillsammans till den gynnsamma ekonomiska utvecklingen.

Ytterligare en bidragande faktor var att George W Bush framtvängde betydande eftergifter från Iraks fordringsägare i samband med kriget. Frankrike, Ryssland och Kina hade under lång tid levererat strategiska varor, inklusive vapen, till Saddam Husseins Irak. Liksom lyxprodukter som konsumerades av den politiska eliten. Le-

gamla priset!

Några exempel på den ekonomiska utvecklingen under de senaste åren. Antalet mobiltelefoner har (enligt amerikanska utrikesdepartementet) ökat från 1,4 miljoner till 7,1 miljoner på bara två år. Landet har 25 miljoner invånare, så mobiltelefonspridningen är snart uppe på västerländsk nivå.

Hus- och lägenhetspriser har skjutit i höjden, vilket i sin tur satt fart på byggindustrin. Handeln utvecklas också gynnsamt, begagnade kapitalvaror flödar in från resten av världen och höjer märkbart irakiernas levnadsstandard. Antalet privatbilar i Bagdad har femdubblats sedan Saddam Husseins tid. Något som dessvärre medför betydande trafikproblem, men som ändå är ett tecken på att folk har mer pengar att röra sig med.

I de kurdiska delarna av Irak stördes man inte av Saddam Husseins hejdukar ens innan hans fall. Ända sedan det första Gulfkriget har Kurdistan fungerat som en

självständig stat och området är betydligt mer välmående än resten av landet. Dessutom finns där knappast några säkerhetsproblem, vilket ytterligare förbättrar ekonomin.

Tillverkningsindustrin går dock knackigt. Många industrier var statliga företag och genuint dåligt organiserade med politisk styrning istället för ekonomisk. Många har i praktiken upphört att fungera under de senaste åren. Och de som fungerar måste lägga ner upp till en tredjedel av intäkterna på säkerhetsfrågor. Arbetslösheten är hög – och har stigit. Men eftersom de mest ineffektiva fickorna av statlig företagsamhet har försvunnit kan produktionen öka, trots att det är färre som arbetar officiellt. Självklart spelar även den svarta sektorn en betydelsefull roll. Så är fallet i alla utvecklingsländer. När de svarta verksamheterna växer förs de ofta över till den officiella ekonomin. Men i Irak finns en inte obetydlig del av den svarta ekonomin i olika kriminella grupperns händer. ✍

cg.holm@contra.nu

veranserna skedde mot kredit. Bush uppfattning var att det irakiska folket inte skulle tvingas betala för den störtade diktatorns galenskaper och tvingade fram eftergifter från fordringsägarna. Det blev till stor del leverantörländerna inte det irakiska folket som fick betala de stora vapenmängder som inte förmådde att stoppa invasionen när den begav sig.

Internationella Valutafonden, IMF, har även tvingat regeringen att överge några av de mest galna ekonomiskpolitiska inslagen från Saddam Husseins tid. Olja och gas har varit subventionerade till priser långt under produktionskostnaden. Därtill hör att landet inte själv haft raffineringkapacitet nog, utan oljelandet Irak har importerat oljeprodukter till världsmarknadspriser, produkter som sedan sålts av staten till priser långt under inköpspriset. De här konstigheterna har upphört och bensinen kan nu kosta 1 krona litern eller till och med mer. Det är en femdubbling av det

Förekomsten av bilar och mobiltelefoner har femdubblats på några år i Irak. Marknaderna frodas. Ibland är det svårt att ta sig fram med de nyimporterade begagnade bilarna. Ekonomin växer, trots den bristande säkerheten.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Tommy Hansson och C.G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Guillou och bombvästern

Jan Guillou är mer än en skribent i dagens Sverige – han är en institution. Först skall Guillou gratuleras till att under många år byggt upp denna position åt sig själv. Avstampen kom med skrifterna i *Folket i Bild-Kulturfront* om den famösa IB-affären 1973. Därefter kom årtal av polemik i olika ämnen, gärna med anknytning till Mellersta östern, innan Guillou satte igång med att skriva lättläst spänningslitteratur med den påhittade agenten Carl Hamilton i fokus. Och så kom de i breda lager uppskattade böckerna om korsfararen Arn med rötter i 1100-talets Västergötland. Här skall heller inte boken *Ondskan*, som också blivit film, glömmas.

Det är naturligtvis bra att Jan Guillou breddat sitt perspektiv och inte längre framstår som enbart en enkelspårig vänsterradikal. Man bör dock inte göra misstaget att tro, att Guillou lämnat vänsterfällan – långt därifrån. Han förblir en gammeldags marxist och i konsekvens härmed en inbiten USA- och Israel-hatare som stöder palestiniernas väpnade kamp mot den förhatliga judestaten med varje uns

av sin energi. Om det sistnämnda vittnar exempelvis den 2006 utkomna spänningsromanen *Madame Terror* (förlaget Pirat) med Calle Hamilton i huvudrollen. Den andra huvudrollsinnehavaren (och hjälten) i boken är Mouna Al-Husseini.

Tidskriften *Nyliberalen* (1 2007) erinrar om att namnet Al-Husseini blev beryktat under Andra världskriget, då Haj Amin Al-Husseini stormufti i Jerusalem, fungerade som en prominent rådgivare åt Adolf Hitler och tryckte på för att nazisterna skulle fullfölja sin utrotningspolitik mot judarna. Den som är förtrogen med Jan Guillous sätt att polemisera behöver knappast sväva på målet – för Jan Guillou torde även Haj Amin Al-Husseini tillhöra hjältarna.

I en recension av *Madame Terror* inrangerar för övrigt *Nyliberalens* Ulrik Franke Guillou i vad han kallar ”bombvästern”: ”Han kombinerar helt enkelt sin socialistiska grundsyn och välkända Palestinasympati med en fascination för detaljerade beskrivningar av militär teknik och taktik.”

Ändrade regler för sjömän

I Contra nummer 6 2006 berättade vi att svenska sjömän som arbetade på danskregistrerade färjor skall betala olika mycket skatt beroende på om de var anställda före eller efter den 1 januari 2001. Grunden var att danskarna under år 2000 införde ett nettolönesystem där sjöfarten slapp ifrån

större delen av inkomstskatten. Lönerna har anpassats till detta och en rad danska fartyg är därför fortfarande danskregistrerade. Nyanställda svenskar på färjorna över Öresund förutsätts dock betala full svensk skatt på den danska nettolönen. Vilket naturligtvis är omöjligt att leva på. Skattemyndigheterna började under förra året kräva in skatt för de svenskar som fått nettolöner av danska rederier. Vi skrev att ”nu återstår konkurs i Sverige och flytt till Danmark”. Möjligen kan konkurs och Danmarks-flytt undvikas nu, sedan regeringen lagt fram ett förslag om att skattefriheten för sjömän på nordiska rederier i internationell trafik ska utvidgas till att omfatta även danskägda färjerederier, som hittills varit undantagna.

Passlösa invandrare

Det svenska systemet att behandla asylsökande innebär en kraftig favorisering av de som kommer hit utan giltiga dokument. Av dem som saknar dokument får mångdubbelt fler stanna i Sverige än de som har dokument, främst av anledningen att det är svårare och tar längre tid att fastställa identiteten för de som saknar dokument (ofta fastställs ingen identitet över huvud taget eller en falsk sådan). Följdriktigt är det 92 procent som saknar dokument trots att alla som reser hit med flyg måste visa dokument när de går ombord (de dokumenten hamnar i toaletten på ankomsthallen på Arlanda) eller när de tar sig över närmaste Schengen-landgräns. Och Sverige saknar helt landgräns mot icke-Schengen-länder.

I Norge är det hela 94 procent som saknar dokument av de asylsökande. Det går att nå bättre resultat. Polen, som ska bli medlem i Schengen 2008 och nu sköter sig extra bra för att kvalificera sig för medlemskap, uppvisar 93 procent asylsökande med korrekta dokument. Och då har Polen långa landgränser med Vitryssland och Ukraina.

En mycket stor del av resurserna vid utredning av asylärenden läggs idag ner på att försöka identifiera vilka personer det är som söker asyl och från vilka länder de kommer. Myndigheterna anlitar till exempel språkexperter för att avgöra vilken accent asylsökande har när de talar olika exotiska språk, det kan nämligen mycket väl vara så att personer från ett visst land beviljas asyl medan andra nekas. Talar man då ett språk med ”fel” accent kan det bli avslag på ansökan.

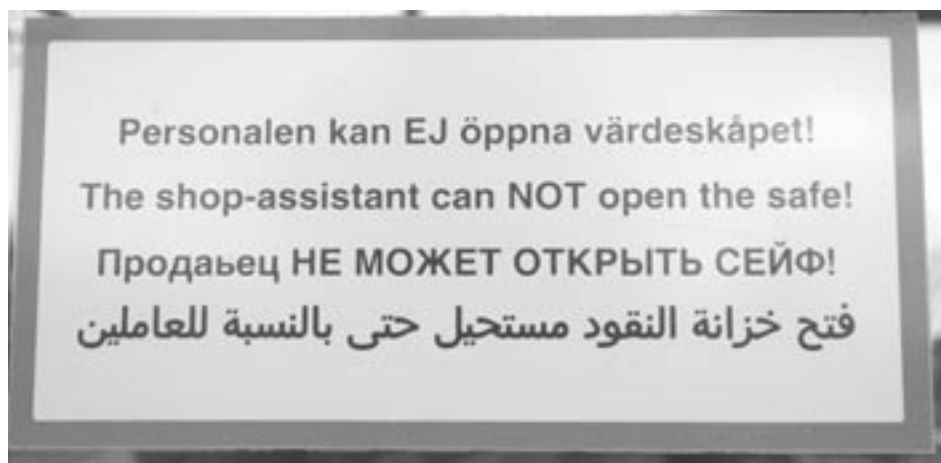
Lita inte på uppgifter från Finansinspektionen!

Finansinspektionen är en myndighet som bland annat ska kontrollera att ”finansiella företag” följer reglementet till punkt och pricka. Inte minst gäller det att kunderna ska få korrekt och fullständig information.

Det är dock lite si och så med den information som Finansinspektionen själv tillhandahåller. Men även när Finansinspektionen tillhandahåller felaktig information driver inspektionen nitiskt kravet på att de som blivit lurade av falska uppgifter från inspektionen ska stå för konsekvenserna av att ha brutit mot reglementet.

Två fall under senare år har rört åtalsanmälningar och fällande domar för ledande företrädare för några av våra största börsnoterade företag. I det ena fallet var det fråga om en insideranmälan, dvs en person i en företagsledning hade handlat med bolagets aktier (helt lagligt) och var skyldig att anmäla detta till inspektionen inom en viss tid. Han gjorde så genom att skicka avsedd blankett korrekt ifylld till den adress som fanns angiven på Finansinspektionens hemsida. Men Finansinspektionen hade flyttat utan att ändra på sin hemsida och utan att ordna med eftersändning! Mannen som gjort anmälan till den adress som stod på Finansinspektionens hemsida fick anmälan i retur från Posten med meddelande att eftersändningen upphört. Han ringde då och frågade efter den nya adressen och skickade in anmälan på nytt, men den kom då in efter den sista tillåtna dagen. Mannen blev anmäld för insiderbrott, åtalad, dömd och tvingades betala straffavgift och böter för ett sexsiffrigt belopp (böterna sätts mekaniskt i förhållande till hur stor affären är).

Ett annat fall som gick till åtal och fällande dom avsåg en börsbolags-VD som fick sparken. En VD som fått sparken säljer naturligtvis sina aktier snarast möjligt, men i det här fallet fick VDn sparken samma dag som delårsrapporten publicerades. Och enligt reglerna är det förbjudet för en VD (med flera) att handla med bolagets aktier 30 dagar innan delårsrapporten inklusive hela rapportdagen. På Finansinspektionens hemsida stod det emellertid att det var förbjudet att handla 30 dagar innan rapporten publicerades. Affärerna gjordes flera timmar efter rapporten släppts och tillkännagivandet att VD fått sparken hade gått ut. Anmälan och åtal. Finansinspektionen förklarar att de berörda måste följa

Språkkurs för rånare. De kommersiella krafterna är självklart snabbt ute efter att anpassa sin marknadsföring så att den rätt uppfattas av målgruppen. Ovanstående skylt har börjat dyka upp på olika butiker med kvälls- och nattöppet i Stockholm. Språkalet – svenska, engelska, ryska och arabiska – ger en vink om vilka språk som är bäst lämpade för att kommunicera med rånare i Stockholm.

lagen även om Finansinspektionen gett falsk information. Informationsgivning anses enligt rättspraxis inte vara myndighetsutövning så Finansinspektionen och berörda tjänstemän kunde inte på något sätt göras vare sig ekonomiskt eller juridiskt ansvariga för den skada de försakat.

Imam värvade svenska ungdomar till "jihad"

Fuad Muhamad Qalaf "flydde" till Sverige 1992 och var under större delen av sina tolv år i Sverige verksam som imam i en moské i Stockholm. Han ägnade den mesta tiden åt att informera ungdomar som han kom i kontakt med om "jihad" – muslimernas heliga krig. Sedan han återvänt till Somalia 2004 fick han en ledande position i den organisation som militärt lyckades ta över landet förra året och som påstås ha haft samröre med terrororganisationen al-Qaida. Mannens organisation – Islamiska Domstolarnas Förbund – störtades i samband med Etiopiens ingripande i Somalia vid årsskiftet 2006/2007, då Qalaf och många andra flydde landet till Kenya. Qalaf var "utbildningsminister" under den korta tid islamisterna hade makten i Somalia. När Qalaf i Somalia mottog 7000 dollar som samlats in bland somalier i Sverige förklarade han följande: "Jag ber alla somaliska muslimer i Västerlandet om två saker. Först att ansluta till Jihad för att skydda landet mot en yttre fiende. Jihad betyder försvar för den islamiska religionen och kamp mot korsfararna. I andra hand att flytta barnen från de otrogna länder. Det är den yttersta förlusten att leva i ett

icke-muslimskt land. Också ber jag om att ställa egendom till förfogande för islams försvar." (texten översatt av Per Gudmundson och finns på hans blog <http://gudmundson.blogspot.com>).

Vilka – om några – som värvades genom Qalafs insatser vet vi inte. En som värvats till Afghanistan under sina tre år i Sverige var Gouled Hassan Dourad, som för närvarande är föremål för utredning och rättegång vid Guantanamo Bay. Från Sverige for han vidare för träning i Afghanistan, men det var först i Somalia som han fick chansen att utveckla sina talanger till den grad att han hamnade i fånglägret vid Guantanamo Bay.

Välj rätt land för operation

Henrik Wiberger stod under ett år i kö för åderbråcksoperation hos sjukvården i Västra Götaland. Till slut tröttnade han och ordnade på två veckor tid för operation på det privata Lundby sjukhus. Han fick betala allt själv, men det var det värt, eftersom han var frisk och tillbaka på arbetet två veckor efter operationen. Operationen kostade honom 15.000 kronor och den gjorde plats för någon annan i den offentliga kön. Dessutom sparade den in tiotusentals kronor i sjukpenning till Henrik.

Den gode Henrik gjorde ett eget klipp och en god gärning för en annan som kom framåt i kön. Vad han missade var att se om sitt eget hus. Hade han låtit operera sig i ett annat EU-land, vilket som helst, hade Försäkringskassan tvingats betala enligt EU-rätten. Men nu gjordes operationen i Göteborg och då fick han betala själv.

UTLANDS-NYTT

Iransk imam blev kristen

En iransk imam i framträdande ställning uppges ha flytt från Iran efter att ha hotats till livet. Enligt en iransk pastor vid namn Reza Safa, numera bosatt i USA, skall nämnde imam vara en av flera som omvänt sig från islam till kristen tro. Det uppges av tidningen *Världen Idag* (19 mars 2007). Bakgrunden till omvändelsen är att imamen, som kan Koranen utantill, sett program via en satellitkanal från Hårvester World Outreachs kristna program på persiska. Han skall då ha börjat tvivla på den muslimska trons sannfärdighet.

Imamen i fråga har dock redan tidigare vänt sig mot islamismens våldspräglade avarter och i samband med detta suttit i fängelse nio månader. Den i det muslimska Iran tidigare högt uppsatte imamen anges nu vara en fattig flyktning i ett ospecificerat främmande land. Det lär finnas fler iranska imamer som genomgått en liknande omvändelse, men ännu inte givit offentlighet åt sina nya tro.

Det är enligt islamsk sharia-lag belagt med dödsstraff att antingen omvända sig från islam till någon annan religion eller att med missionsarbete verka för sådana omvändelser.

Det ofria Pakistan

I en internationell rapport, "Freedom in the World 2007", konstateras att den indiska delstaten Jammu & Kashmir (J & K) är friare än hela Pakistan, vars stöd för den så kallade frihetskampen i den indiska delstaten förklaras ha "föga fog" för sig; Pakistan förklaras även vara mindre fritt än Indien i allmänhet.

Bakom rapporten står det amerikanska Freedom House. Denna organisation delar in länder i de tre kategorierna "fritt", "delvis fritt" samt "icke fritt". Kashmir hamnar i kategorin "delvis fritt" under det att Indien i övrigt betecknas "fritt". Pakistan å sin sida bedöms av Freedom House såsom "icke fritt".

(*Nyhetsbrev Indien*)

Det antidemokratiska Kina

USA och en stor del av resten av världen har under en följd av år uppmuntrat demokrati och frihet i Folkrepubliken Kina och samtidigt engagerat sig i omfattande handel och andra kontakter med landet.

Även om George W. Bushs administration förhållit sig skeptisk till Kinas massiva militäruppbyggnad och fortgående brott mot mänskliga rättigheter, kan man inte säga att USA intar en fientlig hållning gentemot det röda Kina. Snarare tvärtom.

Ying Ma konstaterar för sin del, i en artikel i den amerikanska tidskriften *Policy Review*, att "Kina emellertid förefaller immunt och oberört av amerikanska önsningar. Amerikanskt demokratifrämjande – som sträcker sig från ekonomiskt engagemang till demokratiprogram till vidlyftig retorik – har inte bromsat den hastighet med vilken det auktoritära kinesiska vidundret pressar på med allvarliga förbrytelser mot mänskliga rättigheter."

En grundbult i det västerländska resonemanget kring Kina är att Kinas möte med marknadskrafterna och andra frihetskäpande företeelser med automatik kommer att leda till att demokratin omsider får fotfäste i Kina. Ekonomiskt engagemang i Kina är grunden för USAs Kina-politik, detta efter ett beslut i Kongressen 2000 vilket gav USAs förhållande till Kina status av "permanent normal trading relations" (PNTR). Den optimistiska hållningen gentemot Kinas demokratiska potential anses stärkas av att en rad tidigare auktoritära länder – såsom Republiken Kina

på Taiwan, Sydkorea, Chile – har blivit fullvärdiga demokratier till följd icke minst av att frihetliga ekonomiska principer tillämpats.

Skillnaden mellan nämnda länder och Kina är dock att de förstnämnda var auktoritära, under det att Kina sannolikt fortfarande måste betecknas som totalitär. I Kina tillåts inga ideologiska eller religiösa strömningar som uppfattas som hot mot det rådande marxistiska systemet. Exemplet Falun Gong och den icke-etablerade kristenheten förföljs således nitiskt av de kinesiska maktavarna. Ma skriver:

"Kinas kommunistparti fortsätter att förlita sig på repression och brutalitet i syfte att vidmakthålla sitt styre."

Vietnam slår till mot internet

I slutet av mars dömdes den vietnamesiske katolske prästen Nguyen Van Ly till åtta års fängelse för "propaganda mot staten". Nguyen hade lagt ut ett upprop på nätet med krav på demokratiska reformer. Det är fjärde gången som Nguyen fängslas på grund av sina åsikter. Han har sedan slutet av 1970-talet tillbringat sammanlagt 15 år i vietnamesiskt fängelse. Nguyens medhjälpare Nguyen Binh Thanh, Hoang Thi Anh Da, Nguyen Phong och Le Thi Hang dömdes också till fängelsestraff.

(*Amnesty International*)

Himmelska Fridens Torg 1989. Olympiaden 2008.

Bubbla på bostadspriser?

En faktor som oroar dem som analyserar den amerikanska ekonomin är prisutvecklingen på bostadsmarknaden. Det har under många år varit lätt att låna pengar och de lättillgängliga lånen har drivit upp priserna. När tiderna blir kärvare och en del bolåneinstitut börjar få svårt att få tillbaka sina pengar kan bubblan brista och bostadspriserna rasa. Det har inte hänt än, men att det händer kan inte uteslutas. Och ett ras på den amerikanska bostadsmarknaden återverkar även på övriga sektorer av den amerikanska ekonomin och då sprider sig genast effekterna till andra delar av världen. Inklusiva EU och Sverige.

I Europa är situationen delvis annorlunda. Här har vi en enhetlig ränta trots att den ekonomiska utvecklingen är långtifrån enhetlig. Särskilt irländare och spanjorer har haft en alldeles för låg ränta, när de haft euro-ränta, medan en del andra länder (Tyskland framförallt) haft en för hög ränta. På tio år har huspriserna i Spanien gått upp med 180 procent och på Irland med 250 procent. På Irland svarar byggindustrin för 15 procent av bruttonationalprodukten, vilket är tre gånger så mycket mot vad som gäller i de flesta länder. Också Spanien har höga, om än inte fullt så höga, siffror. När ekonomin mattas och räntorna går upp finns det betydande risker för ett stort fall i produktionstakten i de två länderna. Men i resten av Europa slår inte räntorna lika hårt.

Sverige ligger ju utanför euro-området och har till och med kunnat hålla en räntnivå som legat under den europeiska. Det har bidragit till den gynnsamma ekonomiska utvecklingen i Sverige. Visserligen lär Sverige få lov att följa med ökade internationella räntor uppåt, men i Sverige behöver vi oroa oss för lika kraftfulla fall i huspriser och byggverksamhet som i början av 1990-talet. Men visst, nivån är hög, räntorna går upp, så det är fullt möjligt, för att inte säga troligt, att den långvariga prisuppgången och den lika långvariga uppgången i byggverksamheten kommer att förbytas i en viss nedgång. Men inte i form av en bubbla som spricker.

Jyllands-Postens kulturredaktör fick tryckfrihetspris

Det danska tryckfrihetspriset Sapphos tilldelades Jyllands Postens kulturredaktör Flemming Rose. Det var hans beslut att publicera de omtalade Muhammed-teck-

ningarna som ger honom priset. Priset är nyinstiftat och ska gå till en person som kombinerar journalistisk skicklighet med mod och vägran att kompromissa skriver danska tryckfrihetssällskapet i sin motivering. Priset delades i slutet av mars ut i Danska Författarförbundets lokaler och bestod av en staty föreställande den grekiska skaldinnan Sapfo och därefter 20.000 danska kronor.

Ingen bättring i FN

FNs kommission för mänskliga rättigheter var länge en lekstuga för diktaturer som försvarat sina egna övergrepp mot medborgarna. Kronan på det skamliga verket var när Libyen blev ordförande för kommissionen och när världens näst största demokrati, USA, inte blev invald. Förra året blev kritiken så omfattande att kommissionen gjordes om till ett råd, som fortfarande dock består av 47 (!) medlemmar (den gamla kommissionen som ansågs vara alltför stor hade 53 medlemmar). Att ha gott rykte när det gäller mänskliga rättigheter är inget krav för medlemskap. Tvärtom, flertalet medlemmar i rådet är diktaturer. Och 17 av de 47 medlemmarna är muslimska stater. Den oproportionerligt starka muslimska representationen har lett till att repressiva krafter vädrar morgonluft igen. Pakistan hade till det senaste mötet lagt fram ett resolutionsförslag om behovet att bekämpa "förtal av religioner". Förslaget antogs. Fokus i rådets (och FN:s) arbete skulle förskjutas från skydd av individers mänskliga rättigheter till skydd av religioners rättigheter – hur de nu skulle definieras. I resolutionsförslaget sägs att yttrandefriheten ska utövas "med ansvar" (inga Muhammed-teckningar kan man anta) och begränsas med hänsyn till allmän hälsa och allmän moral och "respekt för religiösa uppfattningar". Vi vet allt för väl hur dessa ord tolkas i bland annat muslimska länder. 16 av de 17 muslimska länderna röstade för resolutionen. Alla åtta EU-länderna i rådet röstade emot, liksom Japan, Ukraina och Sydkorea och ytterligare några länder. Kina, Ryssland och Sydafrika röstade för.

Vid samma möte avstod rådet från att kritisera Sudan för politiken i Darfur. Ett resolutionsförslag vattnades ut till i praktiken ingenting. Hittills är den enda kritik som rådet uttalat mot något land riktad mot Israel (!) Landet har kritiserats i inte mindre än nio resolutioner. Resten av världen inte i en enda. Bland de länder

som ska vara med och avgöra vad som är mänskliga rättigheter märks diktaturer som Kina, Kuba, Pakistan, Saudiarabien, Jordanien, Algeriet och Marocko.

En av rådets viktigaste uppgifter var att göra en regelbunden genomgång av situationen för de mänskliga rättigheterna i FN:s samtliga 192 medlemsländer. Det arbetet har inte kommit igång än.

(The Economist)

Seriemördare friad – offren var oislamska

Ett land som inte kritiserats av FN:s råd för mänskliga rättigheter (se föregående notis) är Iran. Det råder ingen tvekan om att landet är ett av de mest religiöst styrda länderna i världen. Inte ens presidenten har särskilt mycket att säga till om – hans beslut kan underkännas av det religiösa Vaktarrådet.

Också domstolarna kontrolleras ytterst av de religiösa myndigheterna. Men de behöver nog inte ingripa särskilt mycket. Åminstone inte att döma av en dom från Irans Högsta Domstol i april i år. En liga med seriemördare dömdes av en lägre domstol i staden Kerman år 2002. Sammanlagt 18 personer mördades, men åtalet gällde bara fem av morden. En del av offren stenedes till döds, andra kvävdes och åtminstone en man begravdes levande. Detta enligt de åtalades egen bekännelse.

De nekade inte till att ha dödat de fem personer vars död de stod åtalade för. Men de ansåg sig inte ha gjort sig skyldiga till något brott. Enligt muslimsk lära var det nämligen enligt männen rätt att döda dem som levde ett omoraliskt liv, förutsatt att offret först fått två varningar och trots varningarna inte bättrat sig.

Högsta Domstolen höll med om invändningarna och undanröjde underrättens beslut – männen blev frikända, trots att de alltså medgett att de dödat åtminstone fem personer.

(BBC)

Dubbla budskap

Biskopen i Rochester i England, Michael Nazir-Ali, klagade för en tid sedan i en predikan på det dubbla budskapet från muslimer i England som där kräver alla rättigheter och ser sig förtryckta av majoriteten, medan det är helt rätt att de kristna i muslimska länder sätts på undantag eller helt förbjuds att utöva sin religion. Biskopen är för övrigt bördig från Pakistan!

(The Economist)

Bornholm: omstridd och ockuperad ö

Bornholm har under den allt övervägande delen av sin nyare historia tillhört Danmark men var svenskt 1645 samt 1658-60 efter Carl X Gustafs tåg över Bälten och freden i Roskilde. Efter det att den svenske guvernören Printzensköld mördades 1658 har ön oavbrutet tillhört Danmark. I samband med Andra världskriget ockuperades Bornholm först av Tyskland och därefter av Sovjetunionen.

★★★ Bornholm, 588 kvadratkilometer stort, ligger 40 kilometer utanför Skånes östkust och har cirka 50 000 invånare. Ön är

tommy.hansson@contra.nu

eget amt (län) i Danmark med Rønne som huvudort. Huvudnäringar är av tradition jordbruk, boskapsskötsel och fiske med sillrökteri som en välsmakande specialitet. I anglosaxiska källor från 800-talets slut sägs Bornholm vara ett eget konungarrike, men historieskrivaren Adam av Bremen omtalar därefter ön som en del av Danmark; efter 1000-talets mitt predikade den skånske biskopen Eginio kristendomen på ön.

Efter hand erhöll (danska) ärkebiskopsstiftet vidsträckt besittningar på Bornholm, och efter strider mellan ärkebiskopen och danske kungen på 1200-talet kom den förstnämnde att ta kontrollen över ön. Den väldiga borgen Hammershus – i dag som ruin ett välbesökt turistmål – på Bornholms nordspets utgjorde basen för biskopssätets försvar av ön. Det var först på 1520-talet som Bornholm indrogs till danska kronan, som dock 1525 överlät ön till hansestaden Lübeck som pant för en skuld. Danmark återfick Bornholm 1576, men 1645 erövrades ön inklusive Hammershus av svenskarna. Bornholm lämnades dock tillbaka till Danmark i samband med freden i Brömsebro. Sverige återfick Bornholm i freden i Roskilde 1658, men redan samma år gjorde befolkningen uppror mot det svenska väldet – kommandanten på Hammershus, Printzensköld, mördades av en man vid namn Villum Clausen som blev historisk hjälte på kuppen.

Vid freden i Köpenhamn 1660 erkändes

En översiktskarta över Bornholm av idag.

Bornholm åter som dansk.

Särställning under kriget

Den 9 april 1940 ockuperade Nazityskland Danmark, vilket medförde att även Bornholm besattes dagen därpå. Ockupationen av Danmark ingick i den tyska operationen "Weserübung", som främst syftade till kontrollen över Norge – från Narvik i

Nedslag i

Europas historia

norra Norge utskleppades nämligen den för Tysklands krigsansträngningar livsviktiga svenska malmen, och Hitler ville till varje pris säkra denna genom att förekomma engelsmännen. Det var den 10 april 1940 som tyskarna utan incidenter lät gruppera 700-800 soldater i Rønne. Redan under maj månad tunnades emellertid styrkan ut för att senare ersättas av marinpersonal, som sorterade under flottmyndigheterna i Kiel.

Med tiden kom Bornholm att alltmer dras in i de tyska krigsaktiviteterna, exempelvis i form av verksamhet avseende kommunikation, luftförsvar, försök med så kallade V-vapen samt utbildning och

rekreation för marin personal. Det blev därför nödvändigt för tyskarna att utöka truppnrvaron, och 1944 fanns cirka 1000 tyskar på Bornholm. Ett resultat av de ökade aktiviteterna blev bland annat att det byggdes observationsposter vid kusterna, luftvärnsställningar och olika former av signal-, radar- och målstationer. Vid sydspetsen, Dueodde, uppfördes till exempel kanonfundament av betydande storlek vilka dock aldrig kompletterades i form av artilleripjäser.

Bornholms befolkning drabbades naturligtvis, i likhet med övriga danskar, av krigets bistra villkor: ransonering, varuknapphet och olika typer av restriktioner hörde till dessa. Problem med skeppsfarten ledde vidare till att en flygförbindelse med Kastrup i Köpenhamn upprättades. Dock måste det sägas att Bornholm under kriget intog en särställning jämfört med det övriga Danmark. "Den tyska marinen praktiserade i realiteten en mild ockupationspolitik", skriver Thomas E. Jensen i verket *Bornholm i krig 1940-1946* (2000), "och under största delen av ockupationen var garnisonen så fåtalig att den icke syntes mycket."

Visserligen gällde den tyska politiken att bekämpa judar också på Bornholm, men det ledde inte till några allvarigare konsekvenser, eftersom det fanns mycket få judar på Bornholm.

Viktiga underrättelser

Trots att alltså bornholmarna klarade sig förhållandevis lindrigt undan under den tyska ockupationen av Danmark rädde ingen idyll på ön under kriget. Redan i

På Rytterknaegten, Bornholms högsta punkt med 162 meter över havet, finns militära observationsanläggningar såsom denna. (Foto: Tommy Hansson)

början av tyskarnas ankomst till Bornholm skedde spontana demonstrationer riktade mot ockupationsmakten – inte minst framkallade de talrika tyska flottbesöken irritation bland befolkningen. En mer organiserad motståndsrörelse kom till stånd först ganska sent under ockupationen; bland annat spreds illegala flygblad, liksom enstaka sprängattentat skedde mot nazisympatisörer och butiksinnehavare som bedömdes sympatisera med tyskarna. Även en och annan likvidering och andra sabotageaktioner förekom.

”Transporterna till och från Sverige”, framhåller Jensen, ”vari båtar, småfartyg och fiskekuttrar var involverade, och där Christiansø spelade en viktig roll, hade hög prioritet. De omfattade agenter, flyktingar, vapen och allierade flygare som nödländade på Bornholm. Dessutom fanns en betydande kurirtjänst som ombesörjde underrättelser som insamlades på ön avseende de tyska installationerna, krigsfartygens rörelser i Östersjön osv. Det fick därför stor betydelse att man kunde organisera motståndsarbetet under ett bornholmskt frihetsråd, som fick ordning på saker och ting och som byggde upp en apparat som fungerade ypperligt, då katastrofen kom på våren 1945.”

Den viktigaste underrättelseuppgiften som motståndsrörelsen engagerade sig i gällde tyskarnas hemliga så kallade V-vapen, om vilket de allierade fick viktiga upplysningar. Tyskarna företog på försöksstationen Peenemünde vid den pommerska kusten experiment med nya vapentyper, bland annat V1-bomben och V2-raketen. Provskjutningarna försig-

gick längs östersjökusten, men det hände att man förlorade kontrollen över vapnen. Så skedde en augustidag 1943, då en V1-bomb utan sprängladdning slog ner i Bodilsker på södra Bornholm. Ett par motståndsmän lyckades mäta upp och fotografera vrakdelen innan tyskarna hann fram, varefter materialet på hemliga vägar smugglades ut till England som därmed fick viktiga upplysningar om vad tyskarna sysslade med.

V1-bomben, som anses vara ursprunget till våra dagars kryssningsmissiler, drevs av en enkel jetmotor som kunde prestera hastigheter upp till 750 kilometer i timmen. Den närmare åtta meter långa kroppen innehöll omkring 800 kilogram sprängmedel och hade en räckvidd på nästan 400 kilometer. Den allierade befälhavaren på invasionsfronten, general Dwight D. Eisenhower, sade efter kriget att om tyskarna hade förmått inleda V1-agreppen ett halvt år tidigare skulle det ha varit svårt, kanske omöjligt, att genomföra landstigningen i Frankrike 1944.

De bornholmska underrättelserna var alltså oerhört viktiga i detta större sammanhang.

Ny tysk ledning

Mot slutet av kriget hamnade tyskarna i en alltmer desperat situation. Enligt chefen för den tyska krigsmarinen, storamiral Karl Dönitz, behövdes en ny och handlingskraftig tysk kommandant. En sådan fann han i den 43-årige Kapitän zur See (kommendör) Gerhard von Kamptz (död 1998), en erfaren frontofficer som tidigare

dekorerats för sina insatser men som efter att ha blivit svårt sårad överflyttats till marinöverkommandot i Berlin. Dönitz orienterade personligen den nye kommandanten om dennes uppgifter och avkrävde honom ett löfte om att inte kapitulera i förtid.

Von Kamptz anlände till Bornholm den 4 mars 1945 och träffade då företrädare för de danska myndigheterna med *amtmand* (ungefär landshövding) Poul Christian von Stemann (1891-1966) i spetsen. Hans uppträdande har beskrivits som ”korrekt men kyligt”. Von Kamptz kunde konstatera att öns försvar lämnade mycket övrigt att önska och hade stora svårigheter att skaffa fram förstärkningar – till slut lyckades han uppbåda omkring 1000 man och visst artilleri. Det befanns dock omöjligt att skydda hela Bornholm från en eventuell sovjetisk invasion, varför von Kamptz fick inrikta sig på att hålla de två viktigaste hamnarna, Rønne och Nexø och vägen mellan dem.

Under tiden strömmade allierade styrkor in i Tyskland från öst och väst. General Eisenhower lät ryssarna, till den engelske premiärministern Winston Churchills förtvivlan, erövra Berlin under det att brittiska och amerikanska styrkor siktade in sig på Ruhrområdet i norra Tyskland för att därefter stöta mot sydväst för att kunna neutralisera södra Tyskland. Fältmarskalk Montgomery fick i uppgift att ”stänga porten” till den jylländska halvön i syfte att förhindra vidare ryskt avancemang.

Efter Hitlers självmord den 30 april utsågs Karl Dönitz till ny tysk regeringschef. Den senares uppgifter blev i första hand evakueringen från de östliga områdena och att ”avveckla” kriget på ett för Tyskland så gynnsamt sätt som möjligt. Den 2 maj kapitulerade Berlin och ryssarna besatte Rostock och ryckte fram mot Wismar och Lübeck. Montgomery hann precis täppa till marschvägarna mot Jylland.

Ryssarna bombar...

Efter tyska ”delkapitulationer” till Montgomery omfattande nordvästra Tyskland, Holland och Danmark den 5 maj var frågan hur det tyska kommandot på Bornholm skulle ställa sig. Von Kamptz hade fått order om att endast kapitulera till britterna, men varken till Sovjet eller motståndsrörelsen på Bornholm. Eisenhower hade först uttryckligen förbjudit britterna att sända en styrka till Bornholm för att inte riskera en sammanstötning med ryssarna. Britterna visade emellertid fortsatt intresse för

Bornholm, vilket fick Eisenhower att den 8 maj föreslå Moskva att brittiska styrkor skulle sändas till ön för att motta en tysk kapitulation.

Sovjet dröjde dock med svaret, och då det kom – den 10 maj – förklarades det att sovjetiska styrkor redan landsatts på Bornholm! Dessförinnan hade sovjetiska bombplan den 7-8 maj överöst städerna Rønne och Nexø med sina laster och ställt till stor förödelse. ”Angreppen kan naturligtvis inte på något sätt jämföras med de massiva bombardemang som amerikanerna och britterna genomförde mot de tyska städerna”, framhåller Thomas E. Jensen. ”Ryssarna använde sig av lätta bombplan, åtföljda av strids- och jaktflyg, och siktet var minst sagt något ofullkomligt, varför bomberna spred ut sig. Men för de båda bornholmska småstädernas beskedliga gamla hus var verkningen katastrofal.”

Motståndsrörelsen, de lokala myndigheterna, brandförsvaret, civilförsvarsorganisationer och även tyska soldater sägs ha gjort en storartad insats för att bekämpa bränderna och rädda vad som räddas kunde, men de kunde inte förhindra att hela kvarter ödelades. Tio bornholmsbor och ett okänt antal tyskar miste livet under bombangreppen och många skadades. Det hade emellertid kunnat bli långt allvarligare följder om inte befolkningen i de båda städerna redan hade evakuerats. Luftangreppen måste anses ha varit totalt meningslösa oavsett vilket perspektiv man väljer. Den 9 maj kapitulerade tyskarna på alla fronter.

Det skall i sammanhanget erinras om att Sverige ställde specialbyggda trähus till bornholmsbornas förfogande för att ersätta dem som förstörts genom bombningarna, så kallade svenskehus.

Von Kamptz vägran att kapitulera i förtid på Bornholm hade emellertid bidragit till att tyskarna fram till kapitulationen lyckades evakuera minst 2,2 miljoner från öst till väst. Jensen: ”Med beaktande av omständigheterna gick denna historiens största havsburna massevakuerings förbluffande bra. Naturligtvis blev det förluster. Också i farvattnen vid Bornholm och Christiansø sänktes åtskilliga fartyg av sovjetiska flygplan och ubåtar... Men allt som allt kunde tyskarna betrakta aktionen som vällyckad. De samlade förlusterna utgjorde endast omkring en procent av de över två miljoner som blev evakuerade, och det var långt färre offer än vad flyktingströmmarna på

Den gamla borgruinen Hammershus är en av Bornholms största sev'ärdheter. (Foto: Tommy Hansson)

land krävde.”

Sedan är det en annan sak att von Kamptz inställning inte var till gagn för bornholmsborna. Han hamnade i ett sovjetiskt krigsfängeläger men lät sig inte knäckas. Han avled först 1998, över 95 år gammal.

...och ockuperar Bornholm

Senare års studier i gamla sovjetiska arkiv har givit vid handen att Sovjetunionen, både politiskt och militärt, närde vissa förhoppningar om att få kontroll över Danmark efter kriget; såväl Bornholm som exempelvis Bälten och de danska sunden erbjöd betydande strategiska fördelar. På ön infann sig givetvis en tryckt stämning då sovjetiska trupper ryckte iland den 10 maj 1945. Hur skulle de bete sig? Och hur länge skulle de bli kvar?

Överallt där ryssarna avancerat under krigets slutskede, icke minst på tysk område, hade fruktansvärda övergrepp mot civilbefolkningen ägt rum – plundringar, massvåldtäkter, deportationer, godtyckliga mord och avrättningar. De första sovjetiska trupper som anlände till Bornholm – cirka 170 infanterister ombord på fem små torpedbåtar – visade sig vara tämligen odisciplinerade och stal exempelvis armbandsur, cyklar och spritflaskor. Sedan den sovjetiske översten Strebkov tillgripit kännbara disciplinsstraff mot syndarna blev situationen bättre. Jensen uttrycker det så här:

”I det stora hela förlöpte de många främmande soldaternas nästan årslånga uppehåll på Bornholm utan några större problem, men naturligtvis förekom det

episoder, också några obehagliga sådana, som ofta skyldes på spriten. Andra förorsakades av mentalitetskillnader och språksvårigheter... Den allmänna uppfattningen var, att de ryska soldaterna var vänliga och godmodiga, icke minst i umgänget med barn, och att de tydligtvis njöt av tillvaron på Bornholm.”

NATO

Slutet gott, allting gott, sägs det ju, och i april 1946 gav sig de sovjetiska trupperna av från Bornholm. Först hade emellertid Moskva tvingat de allierade att gå med på vissa krav, som att Bornholm skulle ha en fast dansk garnison av viss styrka och i övrigt administreras utan utländsk medverkan. Så småningom blev Danmark som bekant medlem i den västliga försvarsalliansen NATO, men det förefaller som om skiftande danska regeringar efter 1946 visade Moskva större hänsyn än vad ryssarna själva hade förväntat och undvek så långt det var möjligt främmande försvarsbesök på Bornholm. Rent paradiskt blev det i början på 1980-talet då den danska (socialdemokratiska) regeringen inte ens ville tillåta en amerikansk militärörkester att spela vid ett helt fredligt arrangemang!

Danmark är fortfarande med i NATO och har exempelvis under den nuvarande borgerliga Venstre-regeringen sänt styrkor till Irak. Också Bornholm ingår i NATO-försvaret, och det kan nämnas att i skogsområdet Almindingen mitt på ön finns omfattande radar- och andra observationsanläggningar i anslutning till höjden Rytterknaegten, med sina 162 meter över havet öns högsta plats.

Eva anhölls för anstiftan till dråpförsök – blev befördrad till kommunalråd

Contra har tidigare (bland annat nummer 4 2001 och nummer 3 2004) berättat om hur aktiva vänsterpartister med centrala förtroendeuppdrag dömts för mord, grov stöld, bedrägeri, sexuellt ofredande osv. Och i de flesta fallen kunnat fortsätta sin politiska verksamhet för att pressen av någon anledning inte vill berätta om brottslingarnas koppling till Vänsterpartiet. Om det är en kristdemokrat, folkpartist (för att inte tala om en sverigedemokrat) som burit sig illa åt, så kan vi vara säkra på att rubrikerna blir svarta och att den politiska karriären stoppas. När det gällde Eva, som anhölls för anstiftan till dråpförsök (den som fått kniven i bröstet överlevde med en hårsån) ,var det lika tyst som det brukar vara om vänsterpartister. Eva kunde efter valet 2006 befördras till kommunalråd.

Ett ledande västsvensk kommunalpolitiker, Eva, misstänktes för anstiftan till dråp på sin föredetting, Gerhard. Hon satt anhållen för misstanken. Gerhard är far till Evas då elvaåriga dotter.

Eva var ute och drack både sprit och öl med sin nye pojkvän Johan och hennes gode vän, Torsten, som var storkund hos polisen. Även Johan hade suttit inne (för bilstöld, olovlig körning och rattfyll-

cg.holm@contra.nu

leri). Han levde på socialbidrag, trots sin välavlönade flickvän. Eva talade med de två männen om att hon kände sig hotad av Gerhard och att hon ville få slut på det hela. Torsten gav sig då iväg hem till Gerhard, men Gerhard var inte hemma. Torsten kastade in jord i Gerhards lägenhet. När Torsten återvänt till krogen med oförrättat ärende ringde Eva upp Gerhard och fick veta vara han var. Gerhard skulle senare träffa parets dotter, som var på väg tillbaka till staden efter ett besök hos en släkting på annan ort. Dottern skulle mötas vid tåget. På det sättet fick hon veta exakt var Gerhard befann sig. Hon gav sedan Gerhards signalement till Torsten.

Torsten lämnade återigen drickandet och lyckades på Evas signalement identifiera Gerhard på gatan. Han gick fram till Gerhard och sa att han ville tala om Eva och Johan. Gerhard ville inte tala med den märkbart berusade Torsten, som därför

återvände till Eva och Johan.

Gerhard hade vid flera tillfällen reagerat på att dottern skulle behöva vara tillsammans med Eva, eftersom dottern skulle ta skada av moderns supande tillsammans med Johan. Läsaren börjar kanske här ana vilket parti mamman representerade, det som även på en mer prominent post representerats av en kvinnlig alkoholismissbrukare.

En traditionell vårdnadskonflikt där parterna tar heder och ära av varandra inför myndigheterna för att själva få hela vården om det stackars barnet? Kanske, men det här tog en lite värre vändning än vanligt. Sedan Torsten för andra gången återvänt till krogen med oförrättat ärende tog Eva återigen via telefon rätt på var Gerhard befann sig, och stämde även träff med honom för att tala ut.

Kompis stack kniven i föredettingen

Torsten och Johan följde efter och sedan Eva identifierat Gerhard för dem försvann hon till en ny krog och tog en starköl till. I polisförhör har hon medgett att hon redan tidigare tagit ”cirka” tre. När de två männen med Evas hjälp fått tag på Gerhard avböjde han återigen att samtala, med hänvisning till herrarnas överförfriskade tillstånd. Johan gav honom ett knytnävsslag varefter Torsten tog sats och stack kniven i bröstet på honom. Gerhard flydde, men Torsten följde efter. På andra sidan gatan fick han

skydd på en restaurang. Gerhard klarade sig med en hårsån, eftersom knivbladet stannade precis innan hjärtat.

Hela händelseförloppet filmades av ett par förbipasserande turister, så bevisläget var sällsynt gynnsamt. Torstens och Johans lögner i polisförhören kunde på punkt efter punkt motbevisas av bildbevis. Polis och ambulans kom till plats, ambulansen förde Gerhard till sjukhus. Eva tog sig då till brottsplatsen och förhörde sig hos polisen för hur det stod till med Gerhard, och berättade att hon hade ett barn med honom. En annan polispatrull kom efter en stund gående med den gripne Johan, som fördes till polisstationen för förhör och satt inburad i tre dagar. Han vägrade inledningsvis att namnge vem kompisen som hade hållit i kniven var och kommunalrådet vägrade inledningsvis att namnge någon av männen.

Misstänkt för anstiftan till dråpförsök

Även hon fördes till polisstationen för förhör och på polisstationen småpratade hon med en polisman som bevakade henne, men inte var förhørsledare. Det hon sa var så anmärkningsvärt att han skrev en särskild PM som redogjorde för vad Eva sagt. Eva hävdade att polisen gripit fel person eftersom hon kände alla inblandade och visste precis vad som hänt. Hon ångrade att hon gett sig till känna för polisen, men berättade i samma ögonblick att hon visste

att det skulle ske en ”uppgörelse” på stan. Hon hade dock valt att dra sig tillbaka för att inte vara i omedelbar närhet av slagsmålet. När Eva såg ambulansen komma förstod hon enligt samtalet med polisen att något allvarligt inträffat och ringde på mobilen upp Gerhard (inte sin nye pojkvän Johan). Via det samtalet fick hon veta att Gerhard var knivskuren. Hon ringde honom senare en gång till och fick samma besked.

När Eva på nykter kaluv genomgick ett formellt polisförhör hade hon en helt annan historia och ville inte vidkännas det som hon berättat tidigare hos polisen. Hon visste då inte alls vad som hänt eller vem som gjort vad.

Polisen misstänkte att hela misshandeln och dråpförsöket mot Gerhard var iscensatt av Eva. Ett förhör genomfördes där Eva enligt protokollet var misstänkt för anstiftan till dråpförsök, men åklagaren drev aldrig den linjen till åtal. Trots att det i förundersökningsmaterialet finns åtskilligt som man kunde gå vidare på.

Resultatet av affären blev 100 dagsböter à 30 kronor för Johan (ett mycket högt antal dagsböter men ett minsta möjliga dagsbetsbelopp) och 2 år och fyra månaders fängelse för Torsten. Eva åtalades aldrig.

Tyst i lokaltidningen

Lokaltidningen skrev aldrig ett ord om att en kommunfullmäktig var misstänkt för anstiftan till dråp och misshandel, men händelsen i sig uppmärksammades naturligtvis. I domen omtalas Eva bara med sitt förnamn, medan alla andra inblandade namnges med både för- och efternamn. Eva blev i förra höstens val omvald till fullmäktige och blev till och med befordrad till kommunalråd och ingår i majoritetsunderlaget i kommunen.

Vi har tidigare i Contra berättat om Evas partikamrat vänsterpartisten Daniel (ersättare i kommunfullmäktige i Svenljunga) som på ett vårdhem slog ihjäl två av patienterna. Inte heller då skrev lokalpressen ett ord om att en ersättare i kommunfullmäktige var inblandad i grov brottslighet – inte ens när det i det fallet resulterade i fällande dom för dubbelmord.

Not: Eva, Gerhard, Torsten och Johan är fingerade namn. Artikeln bygger på domar och förundersökningsprotokoll.

DEBATT

Sverige måste agera!

Sedan revolutionen 1979 som skakade Iran som en jordbävning, har den islamiska regimen i landet byggt sitt styre genom tortyr, terror och mord. Regimen i Teheran har gång på gång visat sitt hat och förakt mot frihet och demokrati, och att den aldrig viker sig för att eliminera personer som utgör ett hot mot dess existens. Just därför har mer än 200 exiliranier mördats av den islamiska regimens terrorkommando, och betydligt fler har fallit offer för dess spionverksamhet och hot

Tyvärr är den bistra sanningen att även Sverige är ett offer för den islamiska regimens spioneri och terror. Ännu värre är det att den svenska säkerhetstjänsten – SÄPO – ofta, men inte alltid, valt att se mellan fingrarna.

ardavan.khoshnood@contra.nu

Den svenske journalisten Oskar Hedin avslöjade i september 2003 i programmet ”Uppdrag Granskning” hur en iransk terrorist skyddades av SÄPO. Med hjälp av SÄPO lämnade terroristen sedan Sverige, efter att ha planerat och kanske till och med utfört mordet på den svensk-iranske aktivisten Karim Mohammadzadeh.

Den passivitet som SÄPO och den svenska regeringen gång på gång visat gentemot islamiska regimens spionverksamhet i Sverige, har bidragit till enorma problem för den iranska oppositionen och givetvis även det svenska samhället.

Precis innan nyår avslöjade Metro hur en iransk spion hade identifierats av SÄPO. Baserat på uppgifterna från SÄPO beslutade migrationsverket att spionens uppehållstillstånd skulle återkallas. Spionen skulle utvisas till Iran och inte få tillstånd att återvända till Sverige under de nästföljande fyra åren.

Det har nu gått mer än fem månader sedan migrationsverkets beslut, och mer än ett år sedan SÄPO avslöjade spionen, men inget har hänt. Spionen bor fortfarande i Sverige, rör sig fritt och fortsätter att infiltrera iranska oppositionsorganisationer.

För oss i den iranska oppositionen är det kanske inte så överraskande att de svenska

myndigheterna inte agerar; den islamiska regimen är ju en av Sveriges största handelspartners.

Det som är skrämmande är framtiden. Idag väljer Sverige att hålla för mun, öron och ögon för att inte skada handeln med islamiska regimen i Iran. Idag väljer Sverige att låta islamiska regimens spioner verka fritt, för att regimen i Iran inte skall göra de två svenska fångarna (läs gisslan) i Iran, illa*. Men vad händer imorgon då? När kommer den dagen då Sverige väljer att även blunda för morderna som begås av den islamiska regimens terrorkommando? Fortsätter det så här kommer den dagen fortare än vi anar.

Det är varje människas rätt att känna sig trygg och uttrycka sina åsikter. I Sverige har vi det stora privilegiet att kunna leva i en demokrati. En demokrati som den islamiska regimens tentakler har penetrerat, och den svenska regeringen har inte mod att göra något åt det. Eller kanske inte viljan?

I slutändan är frågan ändå ganska klar; Hur mycket är demokrati och frihet värt och vem är det egentligen till för?

Ardavan Khoshnood är läkarstudent, exiliranier och politisk aktivist

**Två svenska byggnadsarbetare dömdes till treåriga fängelsestraff för att de på sin lediga dag tagit bilder av vad de uppfattade var ren turistkaraktär (hoppande delfiner), men som av iranierna klassades som ”spioneri”. När Contra går till tryck släpps männen efter att ha avtjänat bara drygt ett år i fängelse.*

Minnen från en ond tid kan beskådas i Öst

I många länder i det forna kommunistblocket finns idag minnesmärken och museer som belyser en ond tid. Ett av de bättre och mer lärorika är "Terrorns Hus" i Budapest. Ett lämpligt mål för den Contra-läsare som besöker Ungern till sommaren. Mer om museet kan läsas på <http://www.terrorhaza.hu> (texten är först på ungerska, men det går lätt att klicka fram en engelsk översättning)

Runt om i det Öst- och Centraleuropa som tidigare var underkastat kommunistiskt förtryck finns idag museer och utställningar som tar upp gamla onda tider. Det finns ett Kommunistmuseum i Prag (se Contra nummer 2 2002), ockupationsmuseer i Tallinn och Riga, "Stalin World" i Grutas i sydöstra Litauen, ett KGB-museum i Vilnius och i Kaunas ett museum till minne av de baltiska "skogsbröderna" (gerillakrigare som bekämpade den sovjetiska ockupationen under sent 1940-tal och tidigt 1950-tal). Stalin World innehåller ett återskapat fångläger med vaktorn och högtalare som sprider sovjetisk propaganda vid sidan av 75 kommunistiska monumentalskulpturer som slitits ner från allmänna platser i Litauen. I Budapest i Ungern finns ett av de mer genomarbetade och sevärda museerna

cg.holm@contra.nu

i världsdelen, Terrorns Hus, Terror Ház, som ligger på Andrassy út 60.

Ordet "Andrassy 60" kan sända kalla kårar utmed ryggen på ungrare av den äldsta generationen. Det var i det huset som de ungerska nationalsocialisterna, "pilkorsarna", hade sitt högkvarter från 1937 och när tyskarna ockuperade Ungern 1944 blev det ett fängelse där politiska motståndare internerades och torterades. När tyskarna tvangs lämna Ungern flyttade ryssarna och deras ungerska marionetter in. Ett symboliskt viktigt utställningsrum i Terrorns Hus visar just denna skenbara metamorfos. Uniformerna byttes, men terrorn fanns kvar. Ofta med samma personer bakom gevärskolven. Andrassy 60 blev under den kommunistiska tiden än mer fruktat än tidigare. Den hemliga polisen AVO hade sitt högkvarter i huset vars källare tjänade som fängelsehåla.

Vid taket till "Terrorns hus" i Budapest är ordet "Terror" och den kommunistiska stjärnan inlagda. När solen skiner kan man se skuggan av schablonen på trottoaren. (Foto C G Holm)

Idag har cellerna restaurerats och besökarna kan själva se hur det en gång såg ut. Dock är det välstädat, så smutsen och stanken får man bara föreställa sig. Det är också bara källaren under Andrassy út 60 som är återställd i troligt ursprungsskick. Under kommunisttiden växte fängelsehållan till att med tiden i stort sett omfatta hela kvarteret.

Hela Andrassy út 60 är idag ett museum till minne av terrorns offer. Det var ett inte okontroversiellt projekt när det skapades. Socialistpartiet, med rötter i det gamla kommunistpartiet, försökte stoppa projektet, men under Viktor Orbáns borgerliga regering genomdrevs projektet med stöd av Ungerns Kulturdepartement. Orbán kunde själv inviga huset 2002 och socialisterna har inte vågat ge sig på huset sedan de kom tillbaka till makten. Det är definitivt en av Budapests viktigaste turistattraktioner, åtminstone för den som vill ha mer än ett ytligt utbyte av ett besök i den ungerska huvudstaden. Vik åtminstone en halv dag åt ett besök, som med hjälp av moderna audiovisuella hjälpmedel kombinerade med traditionella utställningsföremål ger inblick i onda tider som en gång var.

Besök AVO-chefens eget kontorsrum där en förhørsstol står rakt i skottlinjen från en kulspruta som är monterad i taket och manövreras med en knapp på chefens skrivbord. Troligen användes inte knappen så ofta, det hade säkert blivit otrevligt också för chefen, men dess existens fick säkert förhörsoffren att mjukna.

Som avslutning på besöket finns namn på tusentals ungerska landsförrädare som gjorde terrorn möjlig. De personernas mot-svarigheter fanns (och finns) fortfarande även i Sverige. Vi ska vara tacksamma för att de aldrig fick chansen här. Deras andliga bröder och systrar huserar dock fortfarande i Vänsterpartiet.

Demokratin sitter trångt i Gyurcsánys Ungern

Under kommunisttidens senare del var Ungern det minst dåliga östlandet ur ekonomisk synpunkt. Landet gjorde vissa ideologiska eftergifter i marknads-ekonomisk riktning och ekonomin var därmed inte fullt så usel som i de andra östländerna. När det var som bäst talade man om "gulaschkommunism" (i Ungern hette det "kylskåpssocialism" men det hade blivit obegripligt i Sverige där kylskåp varit var mans egendom sedan 1920-talet) – en kommunism som kunde leverera mat på bordet.

När kommunismen föll var behovet av ekonomiska reformer därför inte lika gigantiskt som i grannländerna och de regeringar som följde efter kommunismens fall genomförde inte lika genomgripande reformer som i de andra länderna. Resultatet lät inte vänta på sig. Flertalet östländer har haft en snabbare ekonomisk utveckling än Ungern. Redan idag har Tjeckien och

cg.holm@contra.nu

Slovenien gått om Ungern. Estland och Slovakien ligger obetydligt efter när det gäller ekonomisk utveckling.

Alla sittande regeringar har följdriktigt förlorat alla val, varje val har inneburit maktskifte från vänster till höger eller vice versa. Ända till valet 2006. Vänsterregeringen under Ferenc Gyurcsány, en ordförande i det gamla kommunistiska studentförbundet som gjort sig en förmögenhet på mellan 150 och 200 miljoner kronor genom att kapa åt sig egendom som privatiserades efter kommunismens fall, tog över ledningen för socialistpartiet MSZP 2004. Partiet har sina rötter i det gamla kommunistpartiet. Gyurcsány lyckades med en mycket smutsig kampanj bli omvald vid valet i april 2006. Valsegern säkrades genom att Gyurcsány ställde ut breda löften baserade på den utomordentliga ungerska ekonomin, dvs utomordentligt enligt MSZPs valpropaganda. Den kvartalsrapport om ekonomin som regeringen enligt lag var skyldig att avge frös inne. Oppositionspartiet Fidesz hade en annan uppfattning om ekonomin, men regeringens starka inflytande på media gjorde att MSZPs illusioner i stort sett kunde över-

leva valet. Gyurcsány själv var dock väl medveten om hur det stod till och så fort valsegern var säkrad genomfördes ett hårt åtstramningsprogram, detta för att ekonomin i själva verket var i uselt skick, precis som oppositionen sagt.

Redan i maj avslöjade Gyurcsány på ett internt partimöte att valkampanjens hela budskap var en bluff. Allt var lögn. Gyurcsány formulerade det som att "Vi ljög på morgonen, vi ljög på middagen och vi ljög på kvällen". Lögnerna pågick enligt Gyurcsány i cirka två år, den tid då man varit medveten om den ekonomiska krisen men velat förtiga den för att inte försämra utsikterna inför valet. De flesta partimedlemmarna höll tyst om detta, men någon hade lyckats göra en inspelning, som i september sändes i ungersk radio.

Protesterna blev ögonblickliga och våldsamma. Fidesz krävde att Gyurcsány skulle avgå och nyval utlysas, men MSZP hade hårt bundit upp inte bara de egna parlamentsledamöterna utan också koalitionspartiet SZDSZ, så förslaget om misstroendeförklaring röstades ner, majoriteten i det ungerska parlamentet sa sig ha förtroende för en person som medgett att han var en lögnare – och som använt lögnen för att behålla sitt offentliga uppdrag.

Under ett par veckor pågick dagliga protestdemonstrationer i Budapest, med allt hårdare tag från polisen, som helt kontrolleras av regeringspartiet. De väl-

organiserade och stora protester som oppositionspartiet Fidesz låg bakom stordes av pöbelupplopp från ligistgrupper som i regeringskontrollerade media kallats högerextremister, men som inte osannolikt fått sin grundläggande ligism underblåst av regeringen, som gärna denna bakväg vill kompromettera oppositionen.

De kommunalval som hölls den 1 oktober blev ett förkrossande nederlag för regeringspartiet. Men parlamentsledamöterna kan sitta kvar till 2010.

Nya kravaller uppstod i samband med firandet av Ungerns nationaldag den 15 mars i år. Det har varit brukligt att presidenten ansvarar för den högtidliga ceremonin utanför Parlamentet. Men i år "kunde presidenten inte delta eftersom han var bortrest på statsbesök". Istället skulle Gyurcsány framträda. Presidenten dök dock upp i Budapest senare på dagen, uppenbarligen hemkommen från "statsbesöket". Fidesz ordnade ett eget firande som samlade cirka 200 000 deltagare. När detta värdiga möte avslutats satte huliganerna igång igen och det regeringskontrollerade TV-bolaget kunde till en internationell publik kabla ut ligistupplopp där "högerextremister" protesterat mot regeringen. Detta korta inslag sändes bland annat i svensk TV, som inte klarade av att skilja mellan de 200 000 seriösa oppositionsmedlemmarnas protest mot regeringen och något tusental skinnhuvudens upplopp.

BOK-NYTT

Karelen - ett gränsland i Norden

Föreningen Nordens årsbok 2007 ägnas åt Karelen. Redaktören Torsten Hallberg har satt samman de tretton författarnas uppsatser. Boken är rikt illustrerad med ofta utsökt vackra bilder. Karelen bjuder ju på en natur som är mycket särpräglad: sjöar, vikar, öar, älvar, alla typer av vattendrag och i övrigt granskog med stor inblandning av björk. Jag kan förstå att man inte ville lämna ett så vilt och paradiskt land, men det var precis vad som hände under Andra världskriget. 400 000 karelare tvingades lämna sina hem för att bosätta sig i Finland. Det blev för de flesta en svår kulturkrock, de var i regel rysk-ortodoxa, mycket fattiga och talade ett annat språk (kareliska). Allt detta ledde ofta till att finländarna såg ned på de utfattiga stackarna från öst. För Finland var det naturligtvis en nästan omänsklig utmaning att inlemma dessa skaror i det finska samhället.

Karelen är ett enormt landområde vid gränsen till Ryssland. Tiden alltifrån medeltiden och fram till sovjetblockets fall har utmärkts av krig och förtryck. Karelarna har ofta kommit i kläm mellan svenskar och ryssar och efter första världskriget blev Finland självständigt men den kareliska republiken blev i stället en sovjetrepublik i det stora kommunistiska väldet. 1938-39 passade Stalin på att utnyttja "Molotov-Ribbentroppakten" och gjorde anspråk på mer territorium inklusive de stora öarna i Finska viken. Finland vägrade uppfylla kraven och

den 30 november 1939 inledes det så kallade vinterkriget med massiva bombningar av Helsingfors. Finnarna bjöd oväntat hårt motstånd och tillfogade ryssarna svåra förluster. De välmotiverade finnarna angrep dem ur bakhåll, de var goda skidåkare och hade också snö och kyla på sin sida. Kylan var olidlig och skulle så vara de följande vintrarna. I mars 1940 tvingades dock Finland sluta fred med stora landavträdelser.

Finlands och Nordens största sagoskatt i versform har sitt ursprung i Karelen, nämligen Kalevala. Elias Lönnroth samlade in långa folkdikter på runometer, inspirerad av Zakarias Topelius som var den förste att upptäcka dessa mycket originella diktverk. Personerna i Kalevala förknippar man gärna med finskt och kareliskt kynne. Runosångarna presenterade en skapelseberättelse, där Väinämöinen var en huvudperson. Sångerna skulle helst framföras till tonerna av en kantele, som är ett kareliskt nationalinstrument (man knäpper på strängar).

Det så kallade fortsättningskriget började samtidigt med tyskarnas operation Barbarossa mot Sovjet i juni 1941. Nu skulle man återta förlorade delar av Karelen, vilket gick förvånansvärt lätt, men sen fortsatte fälttåget vidare över de gamla gränserna mot Petrozavodsk. De inledande framgångarna byttes snart mot svåra förluster på den finska sidan i och med att Sovjet satte in sitt tunga artilleri. Fältmarskalk Mannerheim kunde nu endast eftersträva en ordnad reträtt. Många olyckor hade drabbat den kareliska Sovjetrepubliken genom åren: nästan alla kyrkor och ikoner förstördes, präster

avrättades och terrorn i slutet av 30-talet slog hårt även mot Karelen. Massgravar finns lite varstans. En mängd nordiska kommunist sympatisörer som kommit för att arbeta för sovjetrepubliken blev snabbt arresterade och avrättade som spioner.

I vår nutid är människor fortfarande fattiga i jämförelse med det finska broderlandet, nedsmutsningen av miljön allvarlig och alkoholmissbruket så utbredd att medellivslängden sjunkit.

Trots de svåra förhållandena kan man nu märka en spirande framtidstro och kulturlivet blir allt intressantare med konst, teater, dans och musik. Petrozavodsk är numera en snabbt växande stad med internationella kontakter.

*Alf Norbäck
Karelen - ett gränsland i Norden. Förlag: Arena Norden. 226 s.*

Till 40 procent fri

Vad innebär det att vara fri? Att bli utsatt för fysiskt våld är ofrihet. Om man blir utsatt för ekonomiskt tvång, i meningen att staten tar medborgarnas ekonomiska medel, är man fri då? Räknar man på både synliga och osynliga skatter betalar en typisk svensk 60% i skatt. Kvar blir 40% att själv förvalta. Med andra ord är svensken i ekonomisk mening 40% fri. Vad använder staten dessa 60% till? Fredrik Bergström och Robert Gidehag visar i sin bok hur staten styr vårt liv med bidrag och regleringar. Vi får följa Nils och Eva, två fiktiva personer som representerar en vanlig medelklassfamilj. Om hur deras ekonomiska situation inte påverkas så mycket av den egna arbetsinsatsen som av hur de anpassar sig efter

samhällets subventioner. Vi får läsa om hur samhället påverkat deras bostadsort, när de skaffat barn, vilka fritidsintressen de har, vilken bil de kör, hur de sparar till extra utgifter och pension, vilken barnomsorg de valt, hur de renoverar huset och ytterligare en lång lista på deras livsval. Med ett konkret exempel visas hur Nils arbetat ihop 28 550 kronor för att betala en målare 10 000 kronor, varav målaren efter att ha betalt sina skatter och avgifter har kvar 2 196 kronor!

Författarnas argumentation stöds genomgående av tydligt angivna källhänvisningar. Boken är koncist skriven i pocketformat, lagom stor att ha i innerfickan att ta fram vid diskussionerna på kafferasten.

Något som slog mig när jag läste boken var att många av de beskrivna bidragen och skatterna stöds lika mycket av de borgerliga partierna som av de socialistiska (när hörde ni senast någon borgerlig politiker säga att skattefinansieringen av daghemmen skall minska?). Partierna lever alltför ofta inte upp till sina ideologier.

Birger Hägglund

Fredrik Bergström och Robert Gidehag: Till 40 procent fri. En medelklassfamiljs uppvaknande. 110 sidor. Timbro debatt 2006. ISBN 91-7566-604-9.

För Sverige - nuförtiden

Sverige - Nuförtiden är en antologi om Carl XVI Gustaf, i vilken ett 15-tal mer eller mindre kända personer har bidragit med sina synpunkter på monarkin.

Visserligen berövade den så kallade Torekovkompromissen år 1974 kungen all formell makt, men, skriver Inga-Britt

Ahlenius, ”paradoxalt nog har begränsningen av kungens makt till enbart representativa uppgifter kraftigt stärkt kungens och monarkins normerande makt och gett kungen möjlighet att tydligt framstå som symbol och sammanhållande kraft.”

Dick Harrison betonar, att Carl XVI Gustaf genom sina uttalanden utövar ett vida större inflytande än farfadern Gustaf VI Adolf någonsin gjorde under sin regeringstid. Ju mer kungens konstitutionella makt har urholkats, desto mer har hans moraliska auktoritet ökat i omfattning och betydelse. Fredrik Reinfeldt framhåller, att monarkin för många fungerar som en länk mellan historia och nutid.

Nalin Pekgul, som härstammar från de kurdiska delarna av Turkiet, är synnerligen positiv till monarkin. Hon avfärdar med eftertryck svamlet om att monarkin är oförenlig med demokratin. I stället understryker Pekgul att kungahuset kan vara det yttersta försvaret för demokratin, och att det står för trygghet, samling och gemenskap när allting annat är föränderligt.

Anders Isaksson påpekar, att kring kungen svävar en aura som knappast någon vald politiker kan matcha och att flera av världens äldsta och mest stabila demokratier också är monarker, däribland Storbritannien, Sverige, Belgien, Danmark, Nederländerna och Norge.

Socialdemokraten och ordföranden för Republikanska föreningen, Hillevi Larsson, finns också representerad i antologin. Socialdemokraterna har kravet på republik inskrivet i sitt partiprogram, men hon inser att så länge opinionen för kungahuset är stark, är det inte läge att agera för en förändring av statskicket. Den republikanska rörelsen i Sverige är möjligen tuff i tal, men i praktiken går den kraftgång. Inom politiken

i dag får frågan om republik ses som en död fråga, erkänner Hillevi Larsson.

Tage Erlander lär en gång ha fått frågan om socialdemokraterna inte skulle göra slag i saken och införa republik. På det ska han ha svarat: ”Javisst, men då blir det också det sista vi socialdemokrater gör i det här landet.”

Kommunisten Lars Ohly har också fått uttala sig i antologin, vilket givetvis inte borde ha skett. Att höra en kommunist tala om demokrati och monarki är alltigenom hyckleri och på intet sätt värt att beakta.

När SIFO vid en undersökning 2004 ställde frågan: ”Vill du behålla eller avskaffa monarkin?” svarade endast 160 av 1000 tillfrågade att de vill avskaffa den.

Svenska folket vill ha kungahuset kvar.

David Stavenheim Mats Ögren (redaktör): För Sverige – nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf. Bokförlaget DN.

Den glömda armén

Sverige var under Andra världskriget, precis som under Första, alliansfritt. Den svenska neutralitetspolitiken kan och bör diskuteras, också på kritiskt sätt, men faktum kvarstår – den alliansfria linjen förmådde hålla

oss svenskar utanför direkta krigshandlingar. Den svenska neutraliteten/alliansfriheten var emellertid inte hundra procentig. Sveriges hållning i den första världskriget var under en stor del av kriget relativt protysk, vilket var fallet också under de första, för Tyskland framgångsrika, åren av Andra världskriget.

Protyskheten under senaste världskriget skall dock inte överdrivas, då det också fanns starka antinazistiska/prodemokratiska strömningar både inom ledarskiktet och i kanske ännu högre grad det så kallade folkdjupet. Ett tydligt exempel på de senare strömningarna var de svenska strävandena att utrusta en norsk flyktarmé under den tyska ockupationen. Dessa strävanden är intimt förknippade med den starka personligheten Harry ”Revolver-Harry” Söderman, som var chef för Statens kriminaltekniska anstalt men som utöver tjänsteplikterna även hann med åtskilligt annat.

Om de norska styrkor som övades på svensk mark – varav en del på norska ofta kallade Polititroppene – har journalisten Anders Johansson skrivit en utmärkt och innehållsrika bok som heter *Den glömda armén. Norge-Sverige 1939-1945* (Fischer & Co 2005). Totalt värvades omkring 25 000 norska flyktingar avsedda för operationer i det en gång befriade Norge, varav de flesta just till de ovan nämnda Polititroppene. Tvärt emot den svenska neutralitetspolitikens intentioner begåvades de med både utbildning och vapen på svensk mark. Övningsplatserna sträckte sig från Öreryd i söder till Karesuando i norr men med viss koncentration till Mellansverige och Stockholmsområdet. Några norrmän härbergsades vid Harry Södermans gård Berga i Nykvarn utanför Södertälje.

Harry Söderman hade ett vittförgrenat kontaktnät på

båda sidorna under Andra världskriget. 1942 var han exempelvis inblandad i en vidlyftig konspiration i syfte att störta Adolf Hitler. Johansson sammanfattar: ”Planen gick i korthet ut på att 10 000 brittiska fallskärmsjägare skulle luftlandsättas vid Hamburg i kombination med en landstigning på tyska kusten” (sidan 64). Hitler såväl som Himmler skulle därvid arresteras och de tyska krigsinsatserna därmed hejdas. London saknade vid denna tid emellertid resurser för en så spektakulär plan. Då var planerna på militär utbildning av norsk trupp på svensk mark betydligt mer verklighetsfotade.

Södermans arbete med norska ”polis”soldater (i verkligheten rörde det sig huvudsakligen om regelrätt militär utbildning) var förankrat djupt inne i den svenska regeringen, där särskilt dåvarande statssekreteraren Tage Erlander men även socialminister Gustav Möller var med på noterna. Stödet var av naturliga skäl ännu större på norsk (motstånd)sida, där ”Revolver-Harrys” främsta medhjälpare var doktor Carl Semb och major Lauritz G. Bryhn. Under sommaren och hösten 1943 organiserade dessa ett 40-tal ”hälsoläger” som i verkligheten var en mönstring av tusentals norska flyktingar i värnpliktsåldern.

Anders Johansson har sva-

rat för ett hästjobb då han med stor noggrannhet rannsakat tillgängligt källmaterial för att få fram hela historien om de norska militärövningarna på svensk mark. I en kort recension som denna finns inte utrymme för någon närmare redogörelse kring alla turer kring Polititroppene, men Johansson gör följande sammanfattning (sidan 474): "Men summeras antalet norrmän i värnpliktig ålder, som hade anknytning till militär utbildning och/eller rekrytering i en eller annan form i Sverige under kriget, blir siffran cirka 25 000 – den stora majoriteten inom polititroppene." Av dessa beräknas 13 500 man ha ryckt in i Norge vid den tyska kapitulatonen, då dessa motståndskämpar svarade för en viktig insats för att upprätthålla lag och ordning; man visste ju på förhand heller inte om den tyska kapitulatonen skulle ske fredligt (vilket blev fallet) eller om tyskarna skulle bjuda motstånd till det bittra slutet.

Tusentalet av de norrmän som drillades i Sverige av såväl svenska som norska instruktörer genomgick kvalificerad och naturligtvis topphemlig utbildning som kommandosoldater, sabo-

törer och "specialister" genom brittiskt bistånd. I Sverige övade norrmännen genomförde också i enstaka fall operationer in i Norge riktade mot tyska styrkor; bland annat saboterades ett tyskt militärtransporttåg.

Harry Söderman å sin sida gjorde ett uppmärksammat framträdande i Oslo i samband med frigörelsen från de ockuperande tyskarna och satte sig bland annat i spetsen för befrielsen av koncentrationslägret Grini utanför Oslo.

Söderman har kritiserats för att ha låtit sin egen person spela en alltför framträdande roll i samband med den tyska kapitulatonen. Han lär ha resonerat som så att han och hans polistrupper hade en betydande uppgift då det gällde att fylla ett "vakuum" som kunde förmodas uppstå vid maktöverförandet. Han hade ett omvitnat stort ego, vilket bidrog till att han möjligen felbedömde läget i den norska huvudstaden. Johansson försvarar dock Söderman (sidan 410):

"Ingen kan ta ifrån 'Revolver-Harry' hans stora stund, då han bringade budskapet om fred och frihet till fångarna på Grini, på Møllegata 19 och vid Victoria

Terrasse [tyska maktcentra i Oslo]. Han säkrade deras frigivning ett drygt dygn innan de skulle släppas fria klockan 24 den 8 maj, enligt villkoren för kapitulatonen."

Harry Söderman avled hastigt i Nordafrika på 1950-

talet under ett internationellt uppdrag.

Tommy Hansson
Anders Johansson: Den glömda armén. Norge-Sverige 1939-1945. 516 sidor. Fischer & Co.

"Revolver-Harry" Söderman gick i bräsch för de norska "polisstyrkor" som utbildades militärt i Sverige under krigsåren. (Teckning: Benny H.V. Andersson)

CONTRA

2 1982...

Contra för tjugofem år sedan innehöll en artikel om "sociobiologi", idag en av de mest politiskt inkorrekt sakerna som finns – Contra var före redan då! Vi refererade professor Edward O Wilsons resonemang om att den biologiska verkligheten sätter gränser för politiska system. En fråga som idag är än mer angelägen än då, eftersom samhället fallit ännu djupare i okunskapens moras. En av de mest aktuella frågorna för tjugofem år sedan var annars det socialdemokratiska förslaget

om införande av löntagarfonder, ett förslag som skulle innebära en automatisk socialisering av hela näringslivet, på företagets egen bekostnad. Än så länge var det bara ett förslag, som dock skulle genomföras, men avskaffas av den borgerliga regeringen Bildt. Vi berättade också om svensken Bertil Sagermark som sökt politisk asyl i Kalifornien. Sagermark hade i Spanien arbetat för att sy ihop ett avtal mellan det svenska företaget Lindén-kranar och spanska Ferrovía.

Lindén ville ha ett direktavtal med Ferrovía utan att betala provision till Sagermark och efter många långa turer blev Sagermark åtalad och fälld i Sverige för ett brott som påstods ha begåtts i Spanien. Det fanns uppenbara manipulationer av bevismaterialet i Sverige och Sagermark sökte så småningom asyl i USA. Tyvärr har vi inte lyckats spåra vad som hände Sagermark sedan.

...för tjugofem år sedan